

ความอดทน

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก

จัดพิมพ์เผยแพร่
เนื่องในวันแม่แห่งชาติ
๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๘
"ทำดี บูชาแม่"

ความอดทน

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก

นายจิรวัฒน์ ภู่เพียงใจ แต่ง

ได้รับพระราชทานรางวัล ชั้นที่ ๑

ในการประกวดประจำ พ.ศ. ๒๕๒๘

จัดพิมพ์โดย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กท ๑๐๓๐๐

พระพุทธรูปปางนาคปรก แบบมาราวิชัย สมัยศรีวิชัย
ประดิษฐานอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

คำปรารภ

เนื่องในวโรกาสวันที่ ๑๒ สิงหาคม อันเป็นอภิลักขิตสมัยวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถและวันแม่แห่งชาติ ได้เวียนมาบรรจบครบรอบอีกวาระหนึ่ง คณะอนุกรรมการจัดทำวัสดุเผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตยและการพัฒนา ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาเห็นว่า หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กเรื่อง **ความอดทน** ของนาย**จิรวัฒน์** ภู่เพียงใจ ซึ่งแต่งประกวดและได้รับการตัดสินจากราชบัณฑิตยสถานให้ได้รับพระราชทานรางวัล

ชั้นที่ ๑ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๘ นี้ เป็นหนังสือที่มีคุณค่าสมควรแก่การจัดพิมพ์เผยแพร่ในวโรกาสอันสำคัญนี้ เพราะเป็นเรื่องของแม่ ของลูกและของสังคมที่เกี่ยวข้องได้ใช้คุณธรรมข้อหนึ่งของพระพุทธศาสนา คือความอดทน เป็นหลักธรรมนำวิถีชีวิตให้บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จอันเป็นยอดปรารถนาของตนได้ โดยผู้เขียนได้วางเค้าโครงเรื่องและใช้ถ้อยคำสำนวนที่เยาวชนของชาติและบุคคลทั่วไปอ่านและเข้าใจในหลักธรรมของพระศาสนาได้โดยง่ายและลึกซึ้ง

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กนี้ เป็นหนังสือที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ได้มีกระแสพระราชดำริ ริเริ่มเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ และราชบัณฑิตยสถานได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการสนอง

พระราชดำริของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐพระองค์นั้นมาโดยลำดับจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะคุณธรรมเรื่องความอดทน อันเป็นหัวข้อที่ราชบัณฑิตยสถานกำหนดให้แต่งประกวดในปีนี้นั้น เป็นพระบรมราโชวาทที่สำคัญข้อหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ได้พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ให้ใช้เป็นหลักดำเนินวิถีชีวิต ในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๒๐๐ ปี ที่ผ่านมา

ด้วยความดีเด่นของหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กเรื่องความอดทน ดังกล่าวนั้น คณะอนุกรรมการจัดทำวัสดุเผยแพร่ประชาธิปไตยและการพัฒนา จึงได้ขออนุญาตราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์เผยแพร่ให้แพร่หลายในอภิลักขิตสมัยวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถและวันแม่แห่งชาติศกนี้และใคร่ขอเชิญชวนท่านผู้มีศรัทธาและกำลังทรัพย์ได้ช่วยกันจัดพิมพ์หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กเรื่องนี้เผยแพร่ให้มากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

สุดท้ายนี้ คณะอนุกรรมการจัดทำวัสดุเผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตยและการพัฒนา ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ขอพระราชทานพระราชวโรกาสน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายชัยมงคลแด่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน ขอจงทรงพระเกษมสำราญสถิตเป็นสง่าราศีของรัฐสีมามณฑลทุกทิพาราตรีกาลเทอญ.

ด่วนที่สุด
ที่ รล ๐๐๐๓/๖๕๐๒ สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๒๙ พฤษภาคม ๒๕๒๘

เรื่อง การประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธ-ศาสนาแก่เด็ก

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือที่ นร ๐๒๐๑/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๒๘

ตามที่ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาเรื่อง ราชบัณฑิตยสถานรายงานว่า การประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก เพื่อรับพระราชทานรางวัลและพิมพ์พระราชทานในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญกุศลวิสาขบูชา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นพระภิกษุ ๓ ราย ชาย ๑๔ ราย และหญิง ๗ ราย ซึ่งสำนักศิลปกรรมได้ตรวจพิจารณา

แล้วมีความเห็นว่า ฉบับหมายเลขที่ ๙ เพียงฉบับเดียว สมควรได้รับพระราชทานรางวัลที่ ๑ ความละเอียดตามสำเนาหนังสือและเอกสารที่แนบไปนั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว พระราชทานรางวัลตามที่เสนอ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงนาม) ทวีสันต์ ลดาวัลย์

(หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๒๑๑๑๕๑ – ๕ ต่อ ๒๑, ๕๖, ๖๕

ด่วนมาก
ที่ นร ๐๒๐๑/๖๙๑ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๒๘

เรื่อง การประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก

เรียน ราชเลขาธิการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือที่ รถ ๐๐๐๔/๓๐๙๓ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๘ และเอกสารประกอบ

ด้วยราชบัณฑิตยสถานรายงานว่า การประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก เพื่อรับพระราชทานรางวัลและพิมพ์พระราชทานในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญกุศลวิสาขบูชา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีผู้แต่งเข้าประกวดรวม ๒๔ ราย เป็นพระภิกษุ

๓ ราย ชาย ๑๔ ราย และหญิง ๗ ราย ซึ่งสำนักศิลปกรรมได้ตรวจพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าฉบับหมายเลขที่ ๙ เพียงฉบับเดียว สมควรได้รับพระราชทานรางวัลที่ ๑ ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือและเอกสารประกอบที่ได้ส่งมาพร้อมนี้ จึงขอให้นำความกราบบังคมทูลฯ ต่อไป และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้นำเสนอท่านนายกรัฐมนตรีแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงนาม) ไพบูลย์ ทองมิตร

(นายไพบูลย์ ทองมิตร)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองกลาง

โทร. ๒๘๑๒๒๔๐

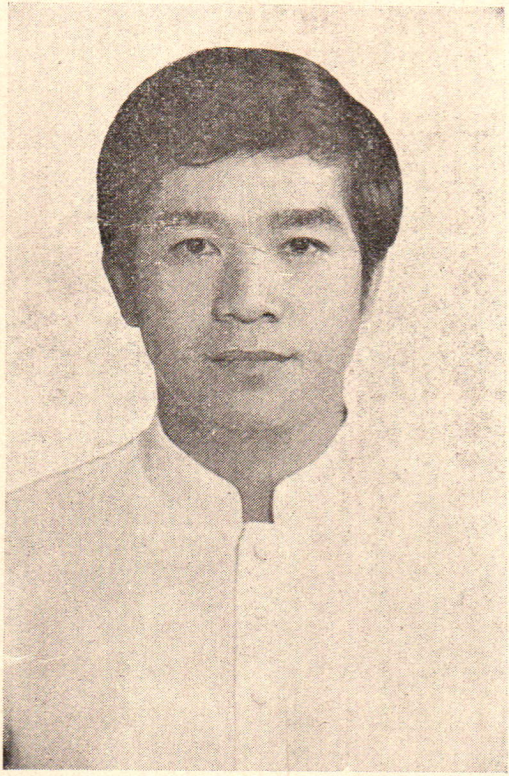

นายจิรวัฒน์ รู่เพียงใจ

สารบัญ

หน้า

แก้วสารพัดนึก ๑

อดทนและอดออม ๘

ความเปลี่ยนแปลง ๑๕

คำสอนของหลวงตา ๒๔

เด็กวัด ๓๕

ความอดกลั้น ๔๕

ทุกข์...ต้องอดทน ๕๔

สุข...ต้องทนอด ๖๕

เส้นทางของมหาบุรุษ ๗๔

ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ๘๑

เบื้องหลังของความสำเร็จ ๙๑

กลางตลาด ก็ได้พบว่าผู้เป็นมารดากำลังก้มหน้าก้มตาเย็บผ้าเพลินอยู่กับจักรคู่ชีพ เด็กชายผู้นั้นจึงไม่อาจซ่อนความรู้สึกปีติยินดีเอาไว้ได้อีกต่อไป ถึงกับจู่โจมโผถลาเข้าไปกอดมารดาอย่างไม่ทันให้ตั้งตัว

"แม่... แม่... เอกมีข่าวดีมาบอกแม่ด้วยละ"

"ข่าวดีอะไรหรือลูก แหม! หน้าตาตื่นมาเชียว"

"แม่ลองทายดูก่อนสิ ว่าเป็นเรื่องอะไร"

"แม่ทายไม่ถูกดอกลูก เอกบอกแม่มาเองดีกว่า"

"คือว่า... เอกสอบชิงทุนของอำเภอได้ครับแม่ ได้ทุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ปีละหกร้อยบาท ให้เรียนตั้งแต่ ป. ๕ จนถึง ม.ศ. ๓ เลย"

"จริงหรือลูก ? แหม ! แม่ชื่นใจจังเลย ทูนหัวของแม่"

แม่ดึงตัวเอกเข้าไปกอดไว้ แล้วยกมือลูบศีรษะ ทำให้เอกมีความรู้สึกอบอุ่นอย่างบอกไม่ถูก ความร้อนที่เพิ่งถูกเปลวแดดเผามาเมื่อครู่นั้นแทบจะเหือดหายไปสิ้น และดูเหมือนว่าเอกจะคิดอะไรขึ้นมาได้อย่างหนึ่ง จึงรีบผละจากอกแม่แล้วเอ่ยขึ้นว่า

"ว่าแต่แม่เถอะ เอกสอบชิงทุนได้นี่ แม่จะมีรางวัลให้หรือเปล่า ?"

"ได้สิลูก ว่าแต่เอกอยากได้อะไรล่ะ"

"คือว่า... เปิดเทอมใหม่นี่เอกอยากได้รองเท้าผ้าใบสักคู่หนึ่ง กระเป๋าหนังสือและก็เสื้อผ้าใหม่สักชุดหนึ่งครับ"

คำขอของเอกมีผลทำให้แม่ต้องนิ่งอึ้งไปพักหนึ่ง แล้วจึงเอ่ยเบา ๆ กับเอกว่า

"เอก...แม่คงหาให้ไม่ได้ครบทุกอย่างดอกนะ เพราะเอกเองก็รู้ว่าตัวเองมีพี่น้องกำลังเรียนอยู่หลายคน เอกเอาแต่รองเท้าไปก่อนนะลูกนะ กระเป๋าหนังสือก็ใช้ถุงย่ามที่แม่เย็บให้ไปก่อน ส่วนเสื้อผ้าชุดเก่าก็ทนใส่ไปอีกสักระยะหนึ่งเพราะเปิดเทอมใหม่ แม่คงต้องมีค่าใช้จ่ายมาก อีกอย่างหนึ่งเงินทุนของลูก หลวงเขาคงยังไม่ได้จ่ายตอนนี้เลยใช่ไหมลูก"

"แต่กางเกงตัวเก่า มันมีรอยปะกันแล้วพวกเพื่อน ๆ เขาชอบล้อเรื่อยเลย เอกอายเขาครับแม่"

เอกบ่นเสียงอ่อย ๆ ด้วยใบหน้าที่สลดลง

"ลูกเอ๋ย การเป็นคนจนนั้นไม่ใช้เรื่องน่าอับอาย เพราะเราเลือกเกิดไม่ได้ แต่ถ้าเราเป็นคนชั่วสิ ควรจะน่าอาย เพราะความชั่วเป็นสิ่งที่

เราสามารถละเว้นได้ หลักสำคัญอยู่ที่ว่าถ้าเรามีความอดทน ไม่เกียจคร้านแล้ว เราจะไม่ต้องอยู่กับความจนอย่างนี้ตลอดไปดอกลูก

และอีกอย่างหนึ่งที่แม่อยากจะบอกให้เอกรู้ว่า ถึงแม้จะมีเงินซื้อของเป็นรางวัลให้เอกได้มากแค่ไหนก็ตาม สิ่งนั้นก็เป็นเพียงวัตถุของนอกกายไม่มีค่ามากนัก ส่วนรางวัลที่มีค่าที่สุดนั้นเอกก็ได้รับแล้วกับตัวเอง นั่นคือความภาคภูมิใจในความสำเร็จที่เอกสู้มานะอดทนท่องหนังสือจนสอบชิงทุนเอาชนะนักเรียน ป. ๔ ทั้งอำเภอได้"

คำพูดของแม่เห็นจะเป็นจริง เพราะไม่นานนัก ข่าวที่เอกสอบชิงทุนเรียนดีของอำเภอได้ ก็แพร่สะพัดไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าอำเภอที่เอกอยู่นั้นเป็นอำเภอเล็กๆ ผู้คนส่วนใหญ่

รู้จักกันดีประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งพี่น้องของเอกซึ่งมีหลายคนต่างพลอยพากันตื่นเต้นยินดีไปด้วย จึงทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงอย่างดีในการแพร่ข่าว

คนที่ดีใจมากที่สุดเห็นจะเป็นแม่นั่นเอง เพราะเอกเห็นแม่นั่งไม่ติดบ้าน วนเวียนเข้าไปคุยในตลาดสดบ่อยครั้ง เอกเองก็ดีใจมากที่มีส่วนทำให้แม่มีความสุข เพราะนับตั้งแต่พ่อตายไปเมื่อ ๕–๖ ปีก่อนนั้น แม่ต้องลำบากมากเนื่องจากแม่มีลูกถึง ๙ คน มีเพียงพี่สาวเอก ๓ คนแรกเท่านั้น ที่เป็นกำลังช่วยแม่เย็บเสื้อผ้าและทำขนมขายเลี้ยงครอบครัว พี่น้องของเอกที่เหลืออีก ๖ คนล้วนกำลังอยู่ในวัยเรียนทั้งสิ้น

คืนนั้นเอกนอนไม่ค่อยหลับ เพราะความตื่นเต้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเอกนึก

ถึงคำพูดที่แม่เคยบอกว่า ถ้าเอกมีความมานะอดทนหนักเอาเบาสู้แล้ว ก็เท่ากับเอกมีแก้วสารพัดนึกอยู่ในมือ เอกยังไม่เข้าใจความหมายของแม่นัก ไม่เห็นว่าความอดทนกับแก้วสารพัดนึกจะเกี่ยวข้องกันได้อย่างไร และถ้ามีแก้วสารพัดนึกจริง ๆ แล้ว เอกคงไม่ยอมทนอยู่ในสภาพนี้เป็นแน่ สมมุติว่าเกิดมีพระฤาษีอย่างในหนังสือการ์ตูนจริง ๆ เอกจะขอแก้วสารพัดนึกจากพระฤาษีสักดวงหนึ่ง แล้วเอกจะเนรมิตอะไรต่อมิอะไรที่เอกอยากได้ให้มาเต็มบ้านเลยทีเดียว และถ้าเป็นเช่นนั้น ครอบครัวของเอกคงสบายขึ้น... อ้อ!... นึกออกแล้วละว่า สิ่งที่เอกใฝ่ฝันและอยากได้มานานนักหนาแล้ว คือแก้วสารพัดนึกนี่เอง... อา! แก้วสารพัดนึก.

อดทนและอดออม

หลังจากวันนั้นแล้ว เอกก็ลืมเรื่องแก้วสารพัดนึกไปเสียสนิท โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในช่วงปิดเทอม เอกมัวเพลิดเพลินกับการวิ่งเล่นสนุกกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ในบริเวณลานวัดหลังตลาดนั่นเอง

แต่เอกมีระยะเวลาเล่นสนุกกับเพื่อน ๆ ได้ไม่นานนัก เพราะอีกไม่ช้าโรงเรียนก็เปิดเทอม เอกต้องตื่นนอนแต่เช้าช่วยแม่ทำขนม เช่นเดียวกับพี่น้องคนอื่น ๆ ที่พอจะช่วยงานแม่ได้ โดยแต่ละคนแบ่งหน้าที่กันไปตามถนัด พวกพี่ ๆ ของเอกมีหน้าที่โม่แป้งบ้าง ขูดมะพร้าวบ้าง หรือไม่ก็ตักน้ำจากบ่อในวัดหาบเอามาใส่ตุ่มไว้ใช้

เพราะที่อำเภอของเอกยังไม่มีน้ำประปา ส่วนไฟฟ้าเพิ่งมีใช้ได้เมื่อไม่นานมานี้เอง เฉพาะตัวเอกนั้นมีหน้าที่เป็นลูกมือให้ทุกคน คอยช่วยเร่งไฟใส่พืนบ้าง และเมื่อขาดเหลืออะไร แม่ชอบใช้เอกวิ่งไปซื้อหามาเสมอ เพราะเอกเป็นคนคล่องแคล่วใช้ง่ายกว่าทุกคน

ถึงแม้เอกจะต้องช่วยแม่ทำขนมขายทุกวัน แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคอย่างใดต่อการเรียน เพราะถ้าแม่รู้ว่าถึงเวลาใกล้สอบแล้ว แม่มักจะไม่ค่อยเรียกใช้เอก พอเอกไปช่วยทำงาน แม่ก็ไล่ให้ไปท่องหนังสือต่อ แม่บอกว่าอยากให้ลูกทุกคนเรียนหนังสือเก่ง ๆ ต่อไปจะได้ไม่ลำบากเหมือนแม่ ซึ่งการเรียนของลูก ๆ นั้น แม่ภูมิใจมากทีเดียว เพราะพี่น้องของเอกเรียนหนังสือเก่งกันทุกคน

อันที่จริงเอกก็อยากจะมีเวลาไปวิ่งเล่นเหมือนกันกับเพื่อนคนอื่น ๆ บ้าง บางครั้งเมื่อแม่เผลอเอกกับน้อง ๆ ยังพากันแอบไปวิ่งเล่นเป็นประจำ แต่พอแม่เห็นพากันไปนานนัก แม่ก็ไปตามกลับบ้านเพื่อให้มาช่วยงานและดูหนังสือ เอกเคยต่อว่าแม่ว่า ทำไมทีคนอื่น ๆ เขาจึงมีเวลาเล่นกันได้ทั้งวัน พอเอกอยากจะเล่นบ้าง แม่ก็คอยมาตามกลับบ้านทุกที

แม่บอกว่าเรายังจนอยู่จะเอาอย่างคนอื่น ๆ ไม่ได้ อีกอย่างหนึ่ง ครอบครัวเรามีกันหลายคน ต้องขยันทำงานจึงจะอยู่รอดได้ แม่บอกว่าถ้าพ่อยังอยู่ พวกเราคงไม่ลำบากอย่างนี้ เพราะพ่อเป็นคนขยันทำมาหากิน และซื่อสัตย์ แต่พ่อเรียนหนังสือมาน้อย จึงสู้คนที่เรียนมากไม่ได้ ดังนั้นเมื่อพ่อร่วมหุ้นกับเพื่อนทำการค้า พ่อจึงได้ถูก

โกงจนหมดตัว และพอพ่อล้มป่วยลง แม้จะอดกลั้นและอดทนจะให้มีกำลังใจรักษาตัวไม่ให้ตรอมใจ แต่ก็ทนสู้กับความเจ็บป่วยไม่ได้ และตายไปในที่สุด นี่เป็นเหตุผลอีกข้อหนึ่งที่แม่พยายามส่งเสริมให้ลูก ๆ ของแม่ได้เรียนหนังสือให้มากที่สุด เพื่อจะได้มีความรู้ ไม่ต้องเสียทีคนอย่างที่พ่อเคยประสบมาแล้ว

ก่อนไปโรงเรียน แม่จะแจกเงินค่าขนมให้เอกและพี่น้องทุกคนพอเป็นค่าขนมเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนข้าวกลางวันให้กลับมากินที่บ้าน เพราะระยะทางจากโรงเรียนถึงบ้านห่างกันไม่ถึง ๒ กิโลเมตร แม่คอยกำชับลูกทุกคนว่าถ้าไม่จำเป็นก็อย่าซื้ออะไรกินเลย เพราะที่บ้านมีทั้งข้าวและขนมอยู่แล้ว ให้เก็บเงินใส่กระปุกออมสินดีกว่าจะได้มีเงินซื้อของที่อยากได้ในวันหน้า

เรื่องจะให้กินขนมที่บ้านทำขายนั้นเห็นทีจะยากสักหน่อย เพราะเอกและพี่ ๆ น้อง ๆ ต่างกินกันมาจนเบื่อเต็มทีแล้ว แต่กระนั้นเอกก็ยังเชื่อแม่ในเรื่องการอดออม และได้พยายามเจียดค่าขนมบางส่วนใส่กระปุกไว้เป็นประจำ จนปรากฏว่ากระปุกออมสินของเอกนั้นมีน้ำหนักมากกว่าของพี่น้องคนอื่น ๆ เพราะเอกตั้งใจไว้ว่าจะเก็บเงินเอาไว้ซื้ออะไรสักอย่างหนึ่ง แม่เคยสัญญาเอาไว้ว่า หากใครเก็บเงินได้พอสมควรแล้ว ถ้าอยากจะซื้ออะไร แต่เงินเกิดไม่พอจริง ๆ แม่ก็จะช่วยออกสมทบบางส่วนให้ด้วย ทำให้เอกมีกำลังใจในการหยอดกระปุกมากขึ้น

ของที่เอกอยากได้นั้นมีมากมายหลายอย่างนัก จนตัดสินใจยังไม่ถูกว่าจะเอาเงินที่เก็บไว้ซื้ออะไรก่อนดี แต่ก็มีอุปสรรคเกิดขึ้นจนได้ จำได้

ว่าเมื่อถึงตอนต้นฤดูหนาว เอกเห็นเพื่อน ๆ หลายคนมีเสื้อสักหลาดสีน้ำเงินใส่มาโรงเรียน เอกชอบมากและคิดว่าคงจะมีราคาหลายสิบบาทที่เดียว เพราะเพื่อนที่ใส่มาส่วนใหญ่เป็นลูกคนมีเงิน หรือไม่ก็เป็นลูกข้าราชการบนอำเภอทั้งสิ้น เรื่องเสื้อสักหลาดนี้ ถ้าเอกจะขอร้องให้แม่ซื้อให้ แม่คงไม่ยอม เพราะราคาแพงประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งแม่จะซื้อให้เอกคนเดียวไม่ได้ ต้องซื้อให้พี่น้องทุกคนด้วย ซึ่งแม่คงไม่มีเงินพออย่างแน่นอน แต่ในที่สุด เอกก็คิดถึงกระปุกออมสินขึ้นมาได้ เพราะเมื่อเช้าตอนที่เอกยกกระปุกมาหยอดเงิน ก็รู้สึกว่าหนักเอาการอยู่ เชื่อว่าคงมีเงินจำนวนมากพอที่จะซื้อเสื้อสักหลาดสักตัวหนึ่งได้ และถ้าเอกซื้อเสื้อสักหลาดใส่ พี่น้องคน

อื่นคงว่าแม่ลำเอียงไม่ได้ เพราะเป็นเงินที่ได้มาจากการเก็บออมของเอกเอง

เวลาล่วงมาถึงต้นฤดูหนาวพอดี เย็นวันนั้นเอกเดินกลับจากโรงเรียนมาถึงบ้านด้วยความเบิกบานใจ เพราะพรุ่งนี้เอกจะได้มีเสื้อสักหลาดใส่ไปอวดเพื่อนที่โรงเรียนบาง ครั้นพอเอกเห็นหน้าแม่ก็รู้สึกถึงความผิดปกติทันที

"แม่ครับ แม่ไม่สบายไปหรือเปล่านี่ ?"

"แม่ไม่เป็นอะไรดอกลูก"

"แต่เอกว่า... หน้าตาแม่ดูเหมือนกับคนไม่สบายเลยนี่"

"แม่มีเรื่องกลุ้มใจนิดหน่อยเท่านั้นเอง"

"เรื่องอะไรหรือแม่"

"อย่ารู้เลยลูก เพราะไม่ใช่เรื่องของเอก"

"เอกอยากรู้นี่แม่ เผื่อว่าเอกอาจจะช่วยแม่ได้บ้าง"

"เอาละ แม่บอกก็ได้ คือว่าวันนี้โชคไม่ดีเลย เพราะทั้งวันไม่มีใครมาจ้างเย็บเสื้อผ้าสักราย เงินที่ขายขนมได้วันนี้ ก็เพิ่งจ่ายค่าข้าวสารให้เถ้าแก่ไปเกือบหมด แม่เลยยังคิดไม่ออกว่า จะหาเงินที่ไหนไปเป็นทุนทำขนมขายพรุ่งนี้"

แม่บอกแล้วก็ไล่เอกไปเปลี่ยนเสื้อผ้าและทำการบ้าน เอกเองเมื่อทราบเรื่องจากแม่ก็พลอยวิตกไปด้วย ความจริงเรื่องนี้ เอกก็พอจะช่วยแม่ได้ เพราะรู้ว่าเงินในกระปุกออมสินของตัวก็มีพอสมควร แต่เอกตั้งใจไว้แล้วว่า จะเอาเงินจำนวนนี้ไปซื้อเสื้อสักหลาดใส่

เอกตรงเข้าไปคว้ากระปุกออมสินมาถือไว้ชั่งใจอยู่พักหนึ่ง แล้วตัดสินใจทุบกระปุกลงบน

โต๊ะ เอกเห็นเหรียญกระจายเต็มไปหมด นับได้ห้าสิบกว่าบาท จัดแจงห่อรวมใส่ผ้าเช็ดหน้า แล้วจึงนำมาวางต่อหน้าแม่

"แม่... นี่ไงครับเงินลงทุนทำขนมขายพรุ่งนี้"

"เอกเอาเงินมาจากไหนกันนี่ มีแต่เหรียญทั้งนั้น สงสัยจะแอบไปทุบกระปุกมากระมังนี่"

"เอกบอกแล้วไงล่ะ ว่าเอกอาจจะช่วยแม่ได้"

"โถ ! พ่อคุณ อุตส่าห์มีน้ำใจช่วยแม่ แล้วเอกไม่คิดจะเอาเงินนี่ไปซื้ออะไรดอกหรือ แม่เห็นอุตส่าห์เก็บตั้งนาน"

เอกยังไม่มีความจำเป็นอะไรตอนนี้ แม่เอาไปทำทุนก่อนเถอะ" เอกพูดพร้อมกับก้มหน้าหลบสายตาของแม่

"ขอบใจจ้ะลูก แล้วแม่จะใช้คืนให้ทีหลังนะ"

"ไม่เป็นไรครับ เอกค่อย ๆ เก็บเอาใหม่ก็ได้"

วันรุ่งขึ้น เอกไปโรงเรียนโดยไม่มีเสื้อสักหลาดสีน้ำเงินใส่ และเอกก็ไม่ได้ใส่ใจว่า วันนี้มีใครใส่เสื้อกันหนาวสวย ๆ มาอีกบ้าง แต่ในใจกลับคิดอยู่ว่า บ่านนี้แม่คงกำลังวุ่นวายอยู่กับการขายขนมที่หน้าบ้านสินะ

เมื่อลมหนาวโชยผ่านหน้าต่างห้องเรียนเข้ามา ความหนาวทำให้เอกต้องยกมือขึ้นกอดอก แม้ร่างกายจะสั่นสะท้าน เพราะไม่มีเสื้อสักหลาดใส่เหมือนเพื่อนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ แต่เอกกลับรู้สึกว่าหัวใจตนเองกำลังพองโตและมีความอบอุ่นอย่างประหลาด อบอุ่นจนถึงขนาดที่ว่า แม้จะมีใครเอาเสื้อสักหลาดสักร้อยตัวมาวางกองตรงหน้าเพื่อ

แลกกับความอบอุ่นที่แผ่ซ่านในดวงใจตอนนี้ออกไป เอกจะไม่ยอมแลกด้วยเป็นอันขาด

นี่คือบทเรียนบทหนึ่ง ที่ทำให้เอกได้รู้ว่าความอดทนและอดออมนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่กระทำได้ด้วยความยากลำบากเพียงไรก็ตาม แต่ผลที่ได้รับกลับน่าชื่นใจเหลือเกิน.

ความเปลี่ยนแปลง

วันเวลาผ่านไปจนเมื่อเอกสอบไล่ประจำปีของชั้นประถมปีที่ ๗ แล้ว เอกมีอายุครบ ๑๓ ขวบพอดี เรื่องผลการสอบนั้นเอกไม่สู้วิตกเท่าใดนัก เพราะรู้ตัวดีว่าทำคะแนนได้ดี และผลการสอบครั้งก่อน ๆ อยู่ในเกณฑ์ดีมาตลอด แต่สิ่งที่สร้างความวิตกกังวลให้เอกคือ ระยะหลังนี้เอกได้ยินแม่เปรยให้พี่งว่า เมื่อจบชั้นประถมปีที่ ๗ แล้ว แม่อยากจะส่งให้เอกไปเรียนต่อที่กรุงเทพ ฯ พร้อมกับพี่สาวซึ่งจบจากโรงเรียนประจำจังหวัดและสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ จึงอยากให้เอกติดตามเข้าไปเรียนชั้น ม.ศ. ๑ ในกรุงเทพ ฯ พร้อมกันเลย แต่ยังติดขัดอยู่ตรงที่ว่า ถ้าไปโรงเรียน

ที่กรุงเทพ ฯ พร้อมกันทั้ง ๒ คน แม่คงสู้ค่าใช้จ่ายไม่ไหว

เฉพาะพี่สาวเอกนั้น ถึงอย่างไรก็จำเป็นต้องไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพ ฯ อยู่แล้ว ส่วนเอกดูจะยังไม่จำเป็นเท่าใดนัก เพราะโรงเรียนในอำเภอที่เอกเรียนอยู่นั้น มีสอนถึงชั้น ม.ศ. ๓ เพียงแต่แม่กลัวไปเองว่าถ้าเอกเรียนจบชั้น ม.ศ. ๓ ที่อำเภอแล้ว ต่อไปจะไปสอบแข่งขันสู้นักเรียนในกรุงเทพ ฯ ไม่ได้

ในที่สุดแม่ก็ตัดสินใจที่จะให้เอกไปเรียนต่อชั้น ม.ศ. ๑ ที่โรงเรียนประจำจังหวัด แทนการส่งเข้าไปกรุงเทพ ฯ เพราะไม่อาจสู้ค่าใช้จ่ายได้ ถึงแม้เอกจะได้ทุนเรียนดีอยู่แล้วก็ตาม แต่เงินที่ได้รับปีละ ๖๐๐ บาทนั้น เมื่อได้มา แม่ต้องเอามาช่วยเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้านด้วย จึงคิดว่าไม่

คุ้มที่จะส่งเอกเข้าไปโรงเรียนในกรุงเทพ ฯ อีกคน อีกอย่างหนึ่งโรงเรียนประจำจังหวัดก็มีชื่อเสียงพอสมควร และระยะหลังนี้ชาวบ้านในตลาดต่างพากันนิยมส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในจังหวัดมากขึ้น เพราะการคมนาคมเดี๋ยวนี้ดีกว่าแต่เดิมมาก ระยะทางจากอำเภอถึงจังหวัดเพียง ๒๐ กิโลเมตรเท่านั้น อีกทั้งยังมีรถประจำทางเที่ยวพิเศษสำหรับรับส่งนักเรียนที่เข้าไปเรียนในจังหวัดด้วย

แต่แล้วเหตุการณ์ก็ผันแปรไปอีก เมื่อน้าชายของเอกคนหนึ่งซึ่งทำงานอยู่ที่กรุงเทพ ฯ กลับมาเยี่ยมบ้าน และมาแวะคุยที่บ้านเอก ครั้นพอมารู้เรื่องของเอก จึงได้บอกแก่แม่ว่าเขารู้จักชอบพอกับท่านพระครูองค์หนึ่งที่วัดในกรุงเทพ ฯ และทราบว่าท่านพระครูองค์นี้ชอบสนับสนุนนักเรียน

ที่เรียนดีเสมอมา น้าชายจึงมีความเห็นว่าควรจะนำเอกไปฝากฝังกับท่าน เพื่อจะได้เรียนหนังสือและใกล้ชิดพระศาสนาไปด้วยในตัว ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายก็เบ็นอันหมดไป เพราะอาศัยกินอยู่กับวัด และเรียนหนังสือก็เรียนที่โรงเรียนของวัดด้วย

ข้อเสนอของน้าชายครั้งนี้ ทำให้แม่และพี่ ๆ ของเอกเห็นดีด้วย จึงได้ตกลงตามนั้น มีแต่ตัวเอกคนเดียวที่ยังลังเลอยู่ ใจหนึ่งก็อยากจะไปเรียนต่อที่กรุงเทพ ฯ หาความก้าวหน้าเหมือนกัน แต่อีกใจหนึ่งกลัวจะคิดถึงบ้าน เพราะยังไม่เคยจากไปไหนนาน ๆ อย่างนี้มาก่อนเลย แต่เมื่อเห็นว่าแม่ตัดสินใจไปแล้ว ก็ต้องยอมตามความเห็นของแม่ ดังนั้นเอกจึงมีเวลาอีกเพียง ๓ วัน

ในการเตรียมตัวเพื่อเข้ากรุงเทพฯ พร้อมกับน้าชาย และแม่สัญญาจะไปส่งเอกด้วย

แม่บอกเอกว่าไปกรุงเทพฯ ครั้งนี้ จะต้องเรียนหนังสืออีกหลายปีทีเดียว จึงควรไปกราบลาขอศีลขอพรจากหลวงตาที่วัดเสียก่อน

วิถีชีวิตของเอกต่อไปนี้ ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงอีกมาก ต้องย้ายโรงเรียน ต้องเปลี่ยนที่อยู่ คิดดูแล้วสับสนเป็นกังวลว่าอนาคตข้างหน้าจะเป็นอย่างไรหนอ.

คำสอนของหลวงตา

เช้าวันรุ่งขึ้น แม่สั่งให้เอกไปหาซื้อดอกไม้ธูปเทียนสำหรับไปไหว้พระ ส่วนแม่ก็ขลุกอยู่ในครัวเพื่อเตรียมทำอาหารไปถวายพระ โดยปกติถ้าแม่มีเวลาว่าง แม่มักไปช่วยทำอาหารที่โรงครัวของวัดเสมอ แม่เคยบอกว่าเสียดายที่เรายังจนอยู่ ไม่มีเงินทำบุญได้มากเหมือนคนอื่นเขา แม่จึงพยายามใช้แรงกายของแม่อุทิศให้แก่พระศาสนาเท่าที่จะทำได้ แม่บอกว่าหลวงตาเคยสอนเอาไว้ว่า คนที่เกิดมาจนนั้น เป็นเพราะในอดีตชาติทำทานมาน้อย แม่จึงพยายามที่จะทำบุญตักบาตรอยู่เสมอ และโดยปกติจะมีพระเดินบิณฑบาตเป็นแถวในตลาดเกือบทุกวัน ยกเว้นวันพระที่พระท่านจะไม่

ออกบิณฑบาต เพราะชาวบ้านจะนำอาหารไปถวายพร้อมกันที่ศาลาวัด

หลวงตาที่วัดนั้น ท่านมีสมณศักดิ์เป็นพระครู ชาวบ้านในอำเภอนี้นับถือกันมาก เวลาท่านขึ้นเทศน์ในวันพระ จึงมีคนพากันมาฟังจนแน่นศาลา ส่วนตัวเอกนั้นออกจะกลัว ๆ กล้า ๆ อยู่บ้างเหมือนกัน เพราะความที่เคยโดนหลวงตาเอาก้านมะยมเฆี่ยนมาแล้ว เมื่อคราวที่ถูกจับได้ว่าแอบไปขึ้นต้นพิกุลในวัด ตั้งแต่นั้นมาเอกก็เลยไม่กล้าเฉียดเข้าไปเล่นใกล้ต้นพิกุลอีกเลย

ตอนใกล้เพล แม่ก็ชวนเอกเดินตรงไปที่กุฏิหลวงตาพบว่า มีชาวบ้านมานั่งรอถวายภัตตาหารเพลอยู่ก่อนบ้างแล้ว พอได้เวลา แม่จึงให้เอกเป็นคนนำอาหารไปประเคนหลวงตา ซึ่งมีพระอื่น ๆ

ร่วมวงฉันด้วยอีก ๔ รูป เมื่อพระฉันเพลเสร็จก็สวดอนุโมทนาให้พร แม่รอจนคนอื่น ๆ พากันลากลับหมดแล้ว จึงให้เอกนำดอกไม้ธูปเทียนเข้าไปกราบหลวงตา และแจ้งเรื่องให้ท่านทราบ

"อือ ! ไปอยู่วัดน่ะดีแล้ว จะได้ใกล้ชิดพระศาสนา"

หลวงตาได้ถามถึงวัดที่จะให้เอกไปอยู่ พอแม่กราบเรียนชื่อวัดให้ท่านทราบ หลวงตาก็ยิ้มอย่างพอใจ และบอกว่า

"เหมาะดีแล้วละ เพราะวัดนี้เป็นวัดใหญ่ เคยมีสมเด็จพระสังฆราชประทับอยู่หลายพระองค์ อีกทั้งพระเจ้าแผ่นดินและเจ้านายหลายพระองค์ เมื่อทรงผนวชและบวชแล้ว ได้ไปประทับและจำพรรษาที่วัดนี้"

หลังจากที่เอกนั่งฟังแม่กับหลวงตาสนทนากันอยู่ครู่ใหญ่ ก็ตัดสินใจรวบรวมความกล้าหาญกราบเรียนหลวงตาไปว่า

"แม่บอกกับเอกว่า หลวงตามีของดีเยอะแยะเลย เอกอยากจะขอติดตัวไปกรุงเทพฯ บ้าง"

"จะเอาอะไรอีกล่ะ อ้าว! นั่นก็มีพระเครื่องห้อยคออยู่แล้วมิใช่หรือ?"

"เอกอยากจะได้อย่างอื่นอีก แต่เสียดายที่หลวงตาไม่ได้เป็นพระฤๅษี มิฉะนั้น เอกจะได้ขอแก้วสารพัดนึกสักดวงหนึ่ง"

"จะเอาแก้วสารพัดนึกไปทำอะไรล่ะ" หลวงตาพูดพร้อมกับหัวเราะ

"ถ้าเอกมีแก้วสารพัดนึกแล้ว เอกจะขอแก้วสารพัดนึกมาช่วยให้เอกเรียนหนังสือเก่ง ๆ และช่วยให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุข"

"ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องไปขอจากฤาษี ชีไพรที่ไหนดอก ของหลวงตาก็มี ศักดิ์สิทธิ์กว่าด้วย"

"จริงหรือครับหลวงตา" เอกถามอย่างดีใจ พร้อมกับขยับเข้าไปใกล้หลวงตาอีกนิด

"จริงสิเจ้าหนู แก้วสารพัดนึกของหลวงตาน่ะ พระพุทธเจ้าท่านประทานมาให้เทียวนะ ถ้าอยากได้ ก็ขอให้ตั้งใจฟังให้ดี เอ้า! เอากระดาษดินสอนี่จดตามที่หลวงตาบอกไปด้วย"

"พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า คนเราแม้กำลังทรัพย์ กำลังความรู้จะยังน้อย แต่ถ้ามีความอดทนแล้ว ย่อมสามารถฝึกฝนตนเองและประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาได้" หลวงตาเว้นระยะนิดหนึ่งแล้วสรุปว่า

"หมายความว่า ความอดทนนั่นแหละ คือแก้วสารพัดนึกละ เพราะความอดทนเป็นพื้นฐานของความสำเร็จทุกประการ"

นี่เป็นครั้งที่ ๒ ที่เอกได้ยินว่า ความอดทนคือแก้วสารพัดนึก ครั้งแรกที่ได้ยินจากปากของแม่นั้น เอกยังไม่เข้าใจ และคิดไม่ถึงว่าจะมีความหมายถึงเพียงนี้ เอกรู้แล้วละว่า แม่คงจำคำนี้มาจากหลวงตานั่นเอง

จากนั้นหลวงตาได้อธิบายต่อไปอีกว่า

"มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาต่างก็มีหน้าที่ขวนขวายแสวงหาความเจริญใส่ตน โดยการกำหนดเป้าหมายแห่งความสำเร็จเป็นขั้นเป็นตอนไป และกว่าจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ย่อมต้องผ่านอุปสรรคหรือความยากลำบากก่อนเสมอ ถ้าใครมีกำลังใจไม่เข้มแข็ง พอพบความลำบากเข้า

เกิดความท้อถอยเสียก่อน ความสำเร็จก็ไม่เกิด ส่วนคนที่ไม่กลัวความลำบากสู้ต่อไปไม่ท้อถอย ในที่สุดก็จะประสบผลสำเร็จ ลักษณะของกำลังใจที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่อความลำบากนี้เอง ที่เรียกว่าความอดทน"

หลวงตาเว้นระยะนิดหนึ่ง แล้วสรุปความหมายของความอดทนต่อไปว่า

"ความอดทน คือกำลังใจที่เข้มแข็งในการพยายามทำความดี และถอนตัวออกจากความชั่ว"

"เอ ! ถ้าอย่างนั้นคนยากจนมิต้องยอมอดทนอยู่กับความจนไปจนตายหรือครับหลวงตา" เอกชักจะมีข้อสงสัยขึ้นมาบ้าง

"ความอดทนไม่ใช่หมายความว่า ใครตกอยู่ในสภาพอย่างไรแล้ว จะต้องทนอยู่ในสภาพเดิม

เสมอไป อย่างที่เอกสงสัยว่าคนที่ยากจน แล้วจะต้องทนเป็นคนจน ไม่พยายามขวนขวายหาทรัพย์เกียจคร้านไม่ทำการงาน หรือบางคนที่แม้จะถูกสับโชกอย่างไร ก็ทำเป็นไม่รู้หนาวรู้ร้อน อย่างนี้ไม่ใช่ความอดทน แต่จัดอยู่ในประเภทตายด้านหรือหน้าด้านหน้าทน ทำนองนั้น" หลวงตาตอบข้อสงสัยของเอกแล้วอธิบายต่อไปอีกว่า

ลักษณะของความอดทน อาจแบ่งเป็นได้ ๔ ประเภท ดังนี้

๑. **อดทนต่อความลำบากตรากตรำ** คือ อดทนต่อภัยธรรมชาติ สภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่เหมาะสม

๒. **อดทนต่อทุกขเวทนา** คือ อดทนต่อโรคภัยไข้เจ็บที่บีบคั้นรบกวน

๓. **อดทนต่อความเจ็บใจ** คือ อดทนต่อการล่วงเกินของผู้อื่น ทั้งการกระทำและคำพูด

๔. **อดทนต่ออำนาจกิเลส** คือ อดทนต่ออารมณ์ที่น่าเพลิดเพลินใจ

หลวงตาเห็นเอกทำหน้านิ่วคิ้วขมวด แสดงว่ายังสับสนอยู่ จึงได้บอกวิธีจำลักษณะของความอดทนแบบง่าย ๆ ว่า มี ๓ ประเภท คือ อดทน–อดกลั้น–อดออม พร้อมกับอธิบายดังนี้

๑. คำว่า **อดทน** หมายถึง อดทนต่อความลำบากตรากตรำ และอดทนต่อทุกขเวทนา

๒. คำว่า **อดกลั้น** หมายถึง อดทนต่อความเจ็บใจ ที่ถูกผู้อื่นล่วงเกิน

๓. คำว่า อดออม หมายถึง อดทนต่ออำนาจกิเลส ซึ่งมีทั้งความโลภ และความหลงผิด เช่น อดใจไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายเกินตัว อดใจไม่เห็นแก่เที่ยวเตร่เป็นต้น

เอกเห็นหลวงตาท่านยิ้มอย่างเมตตา และดูท่านจะพอใจมากที่เห็นเอกตั้งใจจดบันทึกคำสอนของท่านอย่างย่อ ๆ ไว้ในกระดาษที่ท่านส่งให้มา

ตอนที่เอกกราบลาหลวงตากลับบ้าน ท่านยังได้กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า

"เรื่องคุณธรรมคือความอดทนนี้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในมงคลสูตรเป็นข้อ ๑ ใน ๓๘ ข้อ ซึ่งเปรียบประดุจบันได ๓๘ ขั้น ที่จะนำชีวิตมนุษย์ไปสู่ความก้าวหน้า"

"ที่หลวงตายกเรื่องความอดทนมาสอนเอกก็เพราะเห็นว่าเอกกำลังจะไปเล่าเรียน จากบ้าน

ช่องไปอยู่ที่อื่น จะเอาแต่ใจตัวเองเหมือนอย่างที่เคยอยู่บ้านของตนนั้นไม่ได้ ต้องไม่ย่อท้อต่อความลำบากทั้งปวง โดยอาศัยหลักคุณธรรมคือความอดทนนี้เป็นที่ตั้ง แล้วจะประสบความสำเร็จได้"

หลวงตาเทศน์เก่งอย่างนี้เอง มิน่าเล่า ชาวบ้านถึงได้ชอบมาฟังเทศน์ที่วัดกันนัก ทั้งยังเล่าลือว่า ท่านมีของดีแจกเท่าไรไม่รู้จักหมด

ของดีที่เอกได้รับจากหลวงตา ก็คือ แก้วสารพัดนึกดังที่ปรารถนาไว้ เอกเชื่อว่าแก้วสารพัดนึก คือความอดทนนี้ ย่อมจะมีอานุภาพดังที่หลวงตาสอนไว้ และประการสำคัญก็คือ เอกไม่ต้องกังวลว่าจะมี ใครมาขโมยไปได้ เพราะเอกตั้งใจที่จะเก็บรักษาแก้วสารพัดนึกนี้ไว้ในดวงใจตลอดกาล

เด็กวัด

วันเวลาที่ผ่านไปแม้จะยังคงใช้นับเป็นนาที เป็นชั่วโมงเท่าเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง แต่คราวนี้เอกกลับรู้สึกว่าเวลาช่างผ่านไปรวดเร็วนัก เพราะเอกมีเวลาเพียง ๓ วันในการเตรียมตัว และจัดการเกี่ยวกับเอกสารสำคัญเพื่อเป็นหลักฐานในการศึกษา ได้แก่ ใบสุทธิ และทะเบียนสำมโนครัว นอกจากนั้นแม่ยังสั่งเอกให้ไปกราบลาผู้หลักผู้ใหญ่อีกหลายท่าน แม่บอกว่าคนดีนั้นต้องรู้จักธรรมเนียมไปลามาไหว้

ตอนไปกราบลาครูบาอาจารย์ และผู้ใหญ่ที่ชอบพอคุ้นเคยกับครอบครัวของเอกนั้น นอกจากจะได้รับพรและคำแนะนำต่าง ๆ แล้ว ยังมีหลาย

ท่านที่เมตตามอบเงินสมทบเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางแก่เอกด้วย แม้ว่าเมื่อไปลาจะมิได้คำนึงถึงเรื่องนี้มาก่อน แต่เงินที่เอกได้รับมานี้ นับว่ามีส่วนช่วยมากทีเดียว ในยามที่ต้องมีการเดินทางอย่างฉุกละหุกเช่นนี้

เอกมีเวลาในการลาเพื่อน ๆ ได้ไม่มากนัก โดยเฉพาะในเวลาปิดภาคเรียนนี้ ต่างคนก็ต่างแยกย้ายกันไป คงมีแต่เพื่อน ๆ ที่อยู่ในตัวอำเภอที่รู้ข่าวและมาแสดงความยินดี บางคนก็นำสมุด "มิตรภาพ" มาให้เอกเขียนไว้เป็นที่ระลึก และมีการแลกเปลี่ยนรูปถ่ายกันไว้ด้วย

เมื่ออยู่ที่โรงเรียนเพื่อน ๆ ต่างรักใคร่ชอบพอเอกเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะว่าเอกไม่ชอบการเอาเปรียบหรือรังแกใคร และที่แม่เคยสอน

ไว้ว่า การทำตัวให้เป็นที่รักของคนมาก ๆ เท่ากับมีเกราะป้องกันตัวนั้นเห็นจะเป็นความจริงเพราะคราวหนึ่งมีคนที่โตกว่าพยายามจะมารังแกเอก แต่พอเห็นมีเพื่อนเอกอีกหลายคนมาออกหน้ารับแทน เจ้าคนนั้นเลยขยาดไม่กล้ามาตอแยอีก

ในที่สุดวันแห่งการเดินทางก็มาถึง

เนื่องจากเหลือเวลาอีกเดือนเศษกว่าที่มหาวิทยาลัยจะเปิด ฉะนั้นการเดินทางครั้งนี้จึงไม่มีพี่สาวของเอกไปด้วย คงมีแต่แม่ น้าชาย และเอก ๓ คนเท่านั้น ทั้งหมดขึ้นรถประจำทางจากอำเภอมุ่งสู่จังหวัดเพื่อต่อรถไฟเข้ากรุงเทพ ฯ

ก้าวแรกที่สัมผัสชานชาลาสถานีรถไฟหัวลำโพงนั้น แม้จะเป็นจุดสุดท้ายของการเดินทางโดยรถไฟ แต่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเดินทาง

สำหรับชีวิตใหม่ เบื้องหน้าต้องเผชิญกับอะไรบ้างนั้นยังไม่อาจรู้ได้ แต่ที่เอกรู้ก็คือ นับจากนี้จะไม่มีพี่ ไม่มีน้อง และไม่มีแม่ที่เคยให้ความอบอุ่นเหมือนอย่างเคย

ถ้าเป็นสมัยก่อนเมื่อต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ เอกคงจะต้องร้องไห้ให้แม่ปลอบ แต่บัดนี้กำลังใจของเอกแข็งแกร่งมากขึ้น นับแต่ได้รับแก้วสารพัดนึกของพระพุทธเจ้ามาจากหลวงตา เอกตั้งใจจะใช้อานุภาพของแก้วสารพัดนึก คือ ความอดทนนี้ ฝ่าฟันอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อต่อความลำบากทั้งปวง เพื่อนำความสำเร็จและความชื่นใจมากำนัลต่อแม่ให้จงได้

อุปสรรคหรือความยากลำบากนะหรือ มีเท่าไรขอให้เรียงหน้าเข้ามาเถิด เอกจะขอสู้ไม่ถอยละ

เพียงแต่ได้พบเจ้าอาวาสวัดที่เอกจะไปพักอาศัยครั้งแรก ตอนที่เข้าไปกราบถวายตัวเป็นลูกศิษย์นั้น เอกก็ได้ประจักษ์แล้วว่า กิตติศัพท์ในเรื่องความเจ้าระเบียบของท่าน สมจริงตามที่เคยได้ยินมาเพียงไร

"เอ้า ! เจ้าหนู เข้ามานั่งตรงหน้าหลวงพ่อแล้วลองกราบใหม่อีกหน"

"ไม่... ไม่... กราบอย่างนั้นยังไม่ถูกวิธี"

จากนั้นหลวงพ่อท่านได้สอนวิธีกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ที่ถูกต้อง และให้เอกทดลองกราบใหม่อีกหลายครั้งจนท่านพอใจ จึงยอมให้ไปจัดการเรื่องที่พักได้

ก่อนจากไป แม่มอบเงินจำนวนหนึ่งให้เอกไว้ใช้เมื่อถึงคราวจำเป็น พร้อมกับกำชับไว้ว่า

"ถ้าอยาก อย่ากิน ถ้าหิว จึงกิน"

แม้ว่าแม่จะพูดเพียงสั้น ๆ เท่านี้ แต่เอกก็เข้าใจถึงความหมายได้อย่างลึกซึ้ง เพราะรู้ดีว่าฐานะครอบครัวอย่างเอกนั้น ไม่อาจใช้จ่ายสิ่งใดเพียงเพื่อสนองความอยากได้ แต่ต้องรู้จักใช้จ่ายในสิ่งจำเป็นเพื่อความอยู่รอดเท่านั้น คือ "ให้กินเพื่ออยู่ มิใช่อยู่เพื่อกิน"

แม่เคยบอกว่า ไม่เฉพาะแต่คนจนเท่านั้น แม้จะเป็นเศรษฐีมั่งมีเพียงใดก็ตาม ถ้าไม่รู้จักกินรู้จักใช้แล้ว ยากนักที่จะดำรงฐานะให้มั่นคงได้นาน ฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นคนมั่งมี หรือคนจนก็ตาม ต้องรู้จักการอดออมจึงจะอยู่รอด

เมื่อเอกได้มาอยู่วัดนั้น นอกจากการเรียนหนังสือแล้ว ยังต้องมีหน้าที่คอยปรนนิบัติรับใช้หลวงพ่อท่านอย่างใกล้ชิด จะออกไปเที่ยวตาม

อำเภอใจไม่ได้เด็ดขาด เพราะท่านเข้มงวดกวดขันในเรื่องความประพฤติของลูกศิษย์มาก มีลูกศิษย์อาศัยอยู่กับท่าน ๕ – ๖ คน ท่านได้เลือกรับไว้เฉพาะผู้ที่มีผลการเรียนดีเท่านั้น

ศิษย์ทุกคนต้องรีบตื่นแต่เช้ามืดเพื่อกวาดลานรอบๆ กุฏิ ถ้าใครมัวนอนเพลิน ตื่นสายหลวงพ่อท่านจะมาปลุกเองโดยเอาน้ำสาดเข้าไปในมุ้ง

พอกวาดกุฏิเสร็จต้องรีบเข้าครัวช่วยกันทำอาหาร เพราะลำพังอาหารบิณฑบาตจากหลวงพ่อคงไม่พอเลี้ยงลูกศิษย์ ๕ – ๖ คนได้ ยกเว้นเฉพาะวันพระหรือวันนักขัตฤกษ์ที่ชาวบ้านตักบาตรกันมากเป็นพิเศษเท่านั้น

ความสะดวกสบายของเด็กวัดอย่างเอก ที่พึงจะได้รับก็มีพอสมควร แต่ไม่ถึงกับเหลือเฟือ

เหมือนเด็กบ้าน หลวงพ่อท่านย้ำแล้วย้ำอีกว่า ทุกอย่างที่พวกลูกศิษย์ใช้สอย ไม่ว่าจะเป็นน้ำประปา ไฟฟ้า ยารักษาโรค ฯลฯ ล้วนได้มาจากศรัทธาของชาวบ้านทั้งสิ้น จะใช้ทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ไม่ได้

เอกเคยถูกหลวงพ่อเฆี่ยนด้วยไม้เรียวมาแล้ว เพราะว่าออกมาจากห้องโดยเปิดไฟทิ้งไว้ด้วยความเผลอเรอ นับเป็นบทเรียนอย่างดีในเรื่อง "ความประหยัด"

ความเข้มงวดของหลวงพ่อนั้น ดูเหมือนทุกคนจะรู้อยู่แก่ใจดีและไม่มีใครลองดีกล้าขัดคำสั่งของหลวงพ่อ ต้องพร้อมเสมอเพื่อให้ท่านเรียกใช้ได้ตลอดเวลา ใครขาดประชุมทำวัตรสวดมนต์เย็นก็ถูกลงโทษ และบางครั้งก็ถูกเฆี่ยนหมู่ เพราะความที่เผลอตัวคุยส่งเสียงดังเกินไปจนได้ยินถึงท่าน

วันเสาร์ – อาทิตย์ หลวงพ่อท่านมักจะรับนิมนต์ไปฉันนอกวัดโดยมีเอกเป็นลูกศิษย์ติดตามไปด้วยเสมอ และมีหลายครั้งที่เอกต้องถูกเรียกตัวเข้าไปทำหน้าที่อาราธนาศีลและอาราธนาพระปริตร แทนเจ้าภาพ

ทำให้เอกอดคิดไม่ได้ว่า ทำไมหนอ ที่พวกเราเป็นคนไทย เป็นชาวพุทธกันแท้ ๆ ถึงได้พากันละเลยแม้เพียงแต่จะจดจำคำขอศีลขอพรพระ ซึ่งมีความยาวเพียงไม่กี่บรรทัด น่าจะอดทนท่องบ่นให้ได้ เมื่อถึงคราวจะได้ทำหน้าที่ขอศีลขอพรพระได้อย่างภาคภูมิใจ ทีเพลงฝรั่งร้องยากฟังยากกว่ามากมายนัก ยังอดทนพยายามร้องกันจนได้

บางคนสร้างบ้านออกใหญ่โต มีห้องหับมากมาย จัดห้องรับแขกเสียหรูหรา มีตู้โชว์เหล้า

ฝรั่งมากมายหลายชนิด แต่หาห้องพระไม่เจอ จะมีก็เพียงหิ้งพระเล็กๆ ติดไว้มุมหนึ่งเท่านั้น น่าจะเพียรทำให้มีห้องพระที่โอ่โถงสง่างามไว้ให้สมกับบ้านที่ใหญ่โตนั้น.

ความอดกลั้น

โรงเรียนของเอกนั้น แม้จะได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนวัดก็ตาม แต่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กบ้าน มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นเด็กวัด และร้อยทั้งร้อยของเด็กวัดนั้น ล้วนเป็นเด็กที่มาจากต่างจังหวัดทั้งสิ้น

เด็กที่มาจากต่างจังหวัดใหม่ ๆ นั้น ไม่ว่าจะพูดหรือทำอะไรก็มักจะกลายเป็นเรื่องเป็นหรือเซอะในสายตาของเพื่อน จนถูกล้อเลียนอยู่เสมอ

โดยเฉพาะเด็กจากต่างจังหวัดที่เข้ามาอยู่ในฐานะของเด็กวัดแบบเอกนั้น ยังได้รับการดูแคลนจากเพื่อนบางคนอีกด้วย แม้ตัวเอกเองยังเคยได้ยินถ้อยคำเยาะเย้ยถากถางที่ออกจะรุนแรงเกินเลยไปบ้าง เช่น

"พ่อแม่ไม่มีบัญญาจะเลี้ยงแล้วจึงได้มาอาศัยวัดอยู่..."

"พ่อแม่เขาดัดสันดานไม่ไหวแล้ว จึงได้ตัดหางปล่อยวัด..."

"อ้ายพวกหมาวัด..."

ฯลฯ

เด็กวัดบางคน ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ว่าเป็นเพียงการหยอกล้อของเพื่อนฝูงเท่านั้น แต่ก็มักจะอดรนทนไม่ได้เมื่อถูกสบประมาท ฉะนั้น มีหลายครั้งที่ถ้อยคำทำนองนี้มักกลายเป็นชนวนให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างเด็กบ้านที่ปากเสียกับเด็กวัดขี้โมโห

ธรรมดาคนเรานั้น แม้จะประสบความยากลำบาก หรือต้องทำงานหนักเหน็ดเหนื่อยเพียงไรก็ยังพอจะผ่อนย้อมออกมาได้บ้าง แต่ถ้ามีใครมาใช้

วาจากล่าวล่วงเกินให้เจ็บใจแล้ว อย่าว่าแต่ผืนยั้มเลย เพียงสามารถระงับโทสะเอาไว้ได้ โดยไม่ตอบโต้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าบ้าง ก็นับได้ว่าเป็นคนเก่งคนหนึ่งทีเดียว

ในตอนแรกที่เอกได้ยินคำเสียดสีสบประมาทเช่นนั้น ก็รู้สึกเจ็บใจอยากจะตอบโต้อีกฝ่ายหนึ่งให้ได้รับความเจ็บอายบ้าง แต่ก็ยังสู้ทนอดกลั้นเอาไว้ได้ เพราะนึกถึงคำที่หลวงพ่อเคยสอนเอาไว้ว่า ถ้าหากรู้ตัวว่ากำลังโกรธเต็มที่ และก่อนที่จะตัดสินใจพูดหรือทำอะไรต่อไปนั้น ขอให้สะกดใจนับยาวๆ จาก ๑ ถึง ๑๐ เสียก่อน

คำสอนของหลวงพ่อข้อนี้เอง ที่ช่วยให้เอกรอดพ้นจากการทะเลาะวิวาทได้ทุกครั้ง เพราะกว่าเอกจะนับไดถึง ๑๐ นั้น ความโกรธของตัวเองก็ค่อยๆ ลดลง จนระงับไปได้ ในที่สุด

หลวงพ่อท่านบอกว่าการนับ ๑ ถึง ๑๐ นี้ เป็นอุบายอย่างหนึ่งที่ปู่ย่าตายายของเราสั่งสอนกันมา เพื่อให้มีสติยับยั้งก่อนที่จะกระทำสิ่งใดโดยลุแก่อำนาจโทสะ นับเป็นคาถาขับไล่ความโกรธที่ศักดิ์สิทธิ์บทหนึ่งทีเดียว

ความอดกลั้นของเอกนั้นดูจะได้ผลดีเกินคาด เพราะนอกจากจะสามารถหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทผิดใจกันได้แล้ว ยังมีผลทำให้เพื่อน ๆ ที่ชอบก่อเรื่องเหล่านั้นไม่อยากมาตอแยก่อเรื่องกับเอกอีกต่อไป เพราะคนประเภทนี้จะรู้สึกพอใจและสนุกสนานต่อเมื่อเห็นว่าคนที่ตัวเองพูดล่วงเกินเอาไว้นั้นมีปฏิกิริยาตอบโต้ ยิ่งแสดงอาการเป็นเดือดเป็นแค้นให้เห็นได้มากเท่าใด ก็ยิ่งพอใจมากเท่านั้น ครั้นมาพบคนที่มีความอดกลั้นสูงอย่าง

เอกเข้า จะว่าอย่างไร ก็ไม่ยอมตอบโต้ ซ้ำยังทำเห็นเป็นเรื่องไร้สาระไปเสียอีก พวกนี้ก็เลยหมดสนุก และเปลี่ยนไปก่อเรื่องกับคนอื่นแทน

สิ่งหนึ่งที่ทำให้เอกไม่สู้จะเดือดร้อนต่ออาการดูแคลนของคนบางคนเท่าใดนัก ก็คือเอกไม่เคยมีความรู้สึกว่าการเป็นเด็กวัดนั้น จะเป็นปมด้อยหรือเป็นเรื่องน่าอายแต่ประการใด กลับมีความภาคภูมิใจเสียอีก ที่ตนมีโอกาสดีกว่าคนอื่น ๆ ได้ใกล้ชิดพระศาสนา ได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมของชาวพุทธ และคนที่เข้าวัดมาหาพระนั้น ส่วนใหญ่ก็เป็นคนดีมีศีลธรรมทั้งสิ้น เพราะคนที่ไม่มีศีลธรรมนั้น ยากนักที่จะยอมย่างกรายเข้ามาในวัด ฉะนั้นสิ่งที่เอกได้พบได้ยินได้ฟังนั้นจึงเป็นสิ่งที่เป็นมงคล ไม่มีเสียงรบกวนจากคนเมาสุรา หรือ

เสียงทะเลาะเบาะแว้งด่าทอกัน เหมือนสังคมชาวบ้านทั่วไป

หลวงพ่อท่านเคยสอนเอาไว้ว่า คนโง่นั้นมักจะทำตัวเปรียบเสมือนทัพพีที่ไม่รู้รสแกง คือแม้จะอยู่ใกล้ชิดกับของดีมีประโยชน์แค่ไหน แต่ก็ไม่เคยได้รับประโยชน์จากสิ่งนั้นเลย เปรียบเหมือนคนที่อยู่ในวัดได้ใกล้ชิดพระศาสนาเสียเปล่า แต่ไม่อาจซึมซับรับเอาคุณธรรมของศาสนาเข้าไว้ในจิตใจได้แล้ว ก็จะเป็นเช่นทัพพีที่ไม่รู้รสแกงนั่นเอง

นอกจากนั้น หลวงพ่อท่านยังพูดให้กำลังใจแก่ลูกศิษย์ต่อไปอีกว่า คนที่ได้ดีเป็นใหญ่เป็นโตในบ้านเมืองนั้น มีไม่น้อยเลยที่ได้อาศัยเตียบโตมาด้วยข้าวก้นบาตรพระมาก่อน และกว่าที่แต่ละคนจะก้าวขึ้นสู่ความสำเร็จเป็นเจ้าเป็นนายคนได้

นั้น จะต้องรู้จักฝึกฝนตนอย่างดี มีความอดทนเหนือกว่าคนอื่น ๆ

หลวงพ่อท่านย้ำต่อไปอีกว่า การมีความอดทนเหนือกว่าผู้อื่นนั้น เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ และระดับของความอดทนนั้น จะเป็นเครื่องวัดว่าใครมีกำลังใจเข้มแข็งเพียงไร กล่าวคือ

คนที่สามารถอดทนต่อการล่วงเกินของบุคคลที่สูงกว่าตน เพื่อรักษาตนให้พ้นภัย ถือเป็นเรื่องธรรมดา

คนที่สามารถอดทนต่อการล่วงเกินของบุคคลที่เสมอกับตน เพื่อรักษามิตรภาพไว้ ถือว่ามีความอดทนสูง

คนที่สามารถอดทนต่อการล่วงเกินของบุคคลที่ต่ำกว่าตน เพื่อรักษาความเป็นผู้ดีของตน

โดยไม่โต้ตอบหรือนำมาใส่ใจ แม้ตนจะมีกำลังมากกว่า อย่างนี้ถือว่ามีความอดทนสูงสุด

หลวงพ่อท่านได้สรุปว่า ความอดทนต่อการล่วงเกินของคนอื่นได้ ๆ โดยจิตใจไม่หวั่นไหวหรือเคียดแค้นชิงชังตอบนั้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ความอดกลั้น"

คำสอนของหลวงพ่อทำให้เอกคิดย้อนกลับไปถึงเมื่อครั้งที่เคยถูกเพื่อนในห้องเรียนใช้วาจากล่าวเสียดสียั่วโทสะมาแล้ว ดีแต่ว่าได้ใช้คาถานับ ๑ ถึง ๑๐ ระงับใจเอาไว้ได้เสียก่อน พยายามตัดใจคิดเสียว่า "แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร" แต่ถึงกระนั้น เอกยังรู้สึกว่ากว่าจะผ่านภาวะนั้นมาได้ ก็ต้องใช้ความอดกลั้นอย่างสูงที่เดียว

นี่เป็นเพียงการอดทนต่อการล่วงเกินของบุคคลที่เสมอกับตนเท่านั้น

ฉะนั้น เอกจึงยังไม่มั่นใจนักว่าหาก ถูกคนที่ต่ำกว่ามาก้าวร้าวล่วงเกินแล้ว ตัวเองจะอดกลั้นไว้ได้เพียงไร

และหากประสบภาวะเช่นนั้นจริง คาถานับ ๑ ถึง ๑๐ คงจะไม่ได้ผล แต่เอกก็จะพยายามอดกลั้นไว้ให้ได้นานที่สุด แม้จะต้องทนนับจนถึง ๑๐๐ ก็ตาม.

ทุกข์....ต้องอดทน

บ่ายวันหนึ่งซึ่งเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ ขณะที่เอกกำลังท่องตำราอยู่ในกุฏิก็ได้ยินคนส่งเสียงเอะอะโวยวายดังผิดปกติอยู่ข้างนอก จึงได้วิ่งออกไปดู และพบว่ามีเด็กวัด ๒ – ๓ คนกำลังช่วยกันยื้อยุดฉุดหญิงวัยกลางคนผู้หนึ่งอยู่ริมคูน้ำข้างกุฏิ เมื่อเข้าไปพิ่งเหตุการณ์จึงได้ทราบว่า ผู้หญิงคนนั้นกำลังจะโดดน้ำเพื่อฆ่าตัวตาย บังเอิญมีเด็กวัดเห็นผิดสังเกตอยู่ก่อนแล้วจึงเข้าไปช่วยรั้งไว้ทัน

ครั้นหลวงพ่อท่านทราบเรื่อง จึงได้ให้เอกพาหญิงผู้นั้นเข้าไปพบเพื่อไต่ถามข้อเท็จจริง โดยมีเอกนั่งคุมเชิงอยู่ใกล้ ๆ เพราะเกรงว่าแกอาจจะเป็นคนเสียสติ หรือทำอะไรโดยไม่ยั้งคิดอีก

"มีเรื่องอะไรหนักหนาหรือโยม จึงได้คิดสั้นแบบนั้น ?"

พอได้ยินหลวงพ่อท่านถามเท่านั้น หญิงวัยกลางคนยิ่งฟูมฟายร้องไห้คร่ำครวญหนักขึ้นไปอีก หลวงพ่อท่านจึงปล่อยให้แกร้องไห้ต่อไปพักหนึ่ง แล้วจึงได้เริ่มสอบถามใหม่

"ตั้งสติให้ดีนะโยม มีเรื่องคับแค้นอะไรพอจะบอกเล่าให้หลวงพ่อรู้บ้างได้ไหม เผื่อว่าพอจะมีทางแก้ไขได้บ้าง"

"อิฉันทนต่อไปอีกไม่ไหวแล้วเจ้าค่ะ ชีวิตของอิฉันสิ้นหวังแล้ว อยู่ไปก็ไร้ประโยชน์ อยากจะตายให้พ้นทุกข์พ้นร้อนเสียที"

จากนั้นหญิงวัยกลางคนจึงได้เล่าเรื่องราวอันเป็นสาเหตุให้ถึงกับต้องคิดฆ่าตัวตายว่า ตัวแกเองมีครอบครัวแล้ว มีลูกชายเพียงคนเดียว แต่

ชีวิตครอบครัวไม่เป็นสุขนัก เพราะสามีเอาแต่ดื่มสุราและเที่ยวนอกบ้าน ไม่ยอมรับผิดชอบต่อครอบครัว และเมื่อเดือนเศษมานี้ ปรากฏว่าลูกชายวัย ๘ ขวบของแกถูกรถชนตาย ขณะกลับจากโรงเรียน ลำพังแกเสียลูกชายคนเดียวก็ทุกข์มากพออยู่แล้ว กลับยังต้องผจญกับสามี ซึ่งหลังจากลูกชายตายไปแล้วยิ่งดื่มและเที่ยวหนักขึ้นกว่าเดิม พอแกทักท้วงห้ามปรามกลับพาลทุบตีให้เจ็บช้ำเสียอีก ในเมื่อลูกอันเป็นที่หวังต้องจากไป และสามีซึ่งเคยเป็นที่รักกลับกลายเป็นผู้ทรมานไปเสียเช่นนี้ จึงได้หมดอาลัยตายอยากในชีวิต และคิดฆ่าตัวตายดังกล่าว

หลังจากที่ได้ฟังเรื่องราวทั้งหมดแล้ว หลวงพ่อท่านได้เทศน์เตือนสติอยู่พักใหญ่ รู้สึกว่าหญิง

วัยกลางคนนั้น จะไม่ยอมฟังเท่าใดนัก เอาแต่ร้องไห้ และยืนกรานจะฆ่าตัวตายอยู่ท่าเดียว เมื่อเทศน์ให้ฟังเท่าไรก็ไม่ได้ผล ในที่สุดหลวงพ่อท่านได้ตัดสินใจเปลี่ยนวิธีใหม่

"โยมคิดหรือว่าถ้าฆ่าตัวตายแล้วจะพ้นทุกข์ได้"

"หลังจากตายแล้วจะเป็นอย่างไร อิฉันไม่ทราบดอกเจ้าค่ะ แต่ถ้าจะให้ทนอยู่อย่างนี้ อิฉันว่าตายเสียยังดีกว่า"

"ถามจริงๆ เถอะ โยมว่ายน้ำเป็นหรือเปล่า"

"เป็นเจ้าค่ะ"

"ถ้าอย่างนั้นโยมคงฆ่าตัวตายไม่สำเร็จแน่ เพราะถึงน้ำจะลึกท่วมหัว แต่ถ้าโยมว่ายน้ำเป็น ในที่สุดก็ต้องตะกายขึ้นมาจนได้"

"ถ้าโดดน้ำไม่ตาย ดิฉันไปหาวิธีอื่นแทนก็ได้"

"เอ้า ! ถ้าโยมยังยืนกรานจะฆ่าตัวตายจริง ๆ แล้วไม่ต้องไปหาวิธีอื่นให้เสียเวลา อาตมาจะหาวิธีให้เอง"

"จริงหรือคะ"

"จริงสิ การฆ่าตัวตายแบบวิธีที่อาตมาแนะนำนี้รับรองว่า นอกจากจะไม่บาปแล้ว ยังได้บุญติดตัวไปอีกด้วย"

"ถ้าอย่างนั้นก็ยิ่งดี โปรดบอกวิธีมาเถอะเจ้าค่ะ"

"เอาอย่างนี้นะโยม พอออกจากที่นี่แล้วขอให้โยมตรงไปที่โบสถ์ทันทีเลยนะ เข้าไปกราบพระประธาน แล้วตั้งใจอธิษฐานขอสละชีวิตตัวเองเป็นพุทธบูชา ต่อจากนั้นให้นั่งสมาธิหลับตา

ภาวนาเจริญพุทธคุณ โดยไม่ยอมลุกจากที่ ให้ภาวนาไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะสิ้นลม"

"โอ้โฮ ! อย่างนั้นเห็นจะไม่ไหวดอกเจ้าค่ะ"

"ทำไมจะไม่ไหวละโยม"

"ขืนอิฉันทำอย่างนั้นก็เมื่อยแย่สิเจ้าคะ"

"อ้าว ! ทีความตายยังไม่กลัว แล้วไฉนจะต้องมากลัวเพียงแค่ความเมื่อย ซึ่งยังอยู่ห่างไกลจากความตายอีกมากมายนัก"

พอเจอไม้นี้เข้า ทำเอาหญิงนั้นถึงกับต้องนิ่งอึ้งไปพักหนึ่ง และค่อย ๆ พยักหน้าช้า ๆ เหมือนกับจะได้คิดขึ้นมาบ้าง แล้วจึงก้มลงกราบหลวงพ่อ จากนั้นหลวงพ่อได้เทศน์เตือนสติอีกครั้ง ซึ่งคราวนี้เอกเห็นแกนั่งฟังอย่างตั้งอกตั้งใจ

"เป็นพระคุณอย่างยิ่งเจ้าค่ะ ที่ท่านกรุณาชี้

ทางสว่างให้ ต่อจากนี้ไป อิฉันจะยึดเอาขันติธรรมเป็นที่ตั้ง ไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ อีกแล้ว"

เป็นอันว่าทุกสิ่งทุกอย่างจบลงด้วยดี สังเกตได้จากสีหน้าของหญิงผู้นั้นดูดีขึ้นมาก ผิดจากตอนแรกราวกับเป็นคนละคนกันทีเดียว และเมื่อแกลากลับไปแล้ว เอกยังคงมีข้อข้องใจอยู่อีก จึงได้กราบเรียนถามหลวงพ่อด้วยความสงสัยว่า

"ข้อแนะนำเรื่องการฆ่าตัวตายของหลวงพ่อนั้นถึงจะได้ผลดีก็ตาม แต่จะไม่กลายเป็นเรื่องหลอกไปหรือครับ"

"วิธีการเช่นนี้ไม่เข้าข่ายว่าเป็นการพูดปดหรือหลอกลวงทั้งสิ้น แต่เรียกว่าเป็น กุศโลบาย (กุศล + อุบาย) คือ เป็นวิธีการที่ชักนำไปสู่ทางที่ชอบ เพราะบางครั้งการสอนคนบางคนนั้น ถ้าสอนตามตรงอาจไม่ได้ผล จึงต้องหากลวิธีให้เขา

ได้คิดเองจึงจะเข้าใจ วิธีการแบบนี้ พระพุทธเจ้าเคยทรงใช้มาแล้ว เอาละหลวงพ่อจะเล่าให้ฟัง

สมัยหนึ่ง ขณะที่พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ เชตวนาราม เมืองสาวัตถี มีหญิงผู้หนึ่งชื่อนางกิสาโคตมี อุ้มลูกซึ่งตายแล้วเข้าไปเฝ้าพระองค์ เพื่อขอยาชุบชีวิตให้ลูกฟื้นคืนมาได้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่า ในเวลานั้นถึงจะทรงเทศนาอย่างไร คงไม่ได้ผล เพราะนางกิสาโคตมีผู้นี้เอาแต่ร้องไห้คร่ำครวญ จึงได้ทรงใช้กุศโลบาย เพื่อให้นางได้เข้าใจสภาวธรรมในชั้นแรกด้วยตนเองเสียก่อน โดยรับสั่งให้นางกิสาโคตมี ไปหาเมล็ดผักกาดมาเพื่อประกอบตวยาสัก ๑ กำมือ

และพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงกำชับไว้ว่า เมล็ดผักกาดที่หามานั้น จะต้องได้จากครอบครัวที่ไม่เคยมีคนตายมาก่อนเลย

นางกิสาโคตมีเมื่อรับพุทธบัญชามาแล้ว ก็อุ้มศพลูกไปเที่ยวตระเวนหาเมล็ดผักกาดตามบ้านเรือนเรื่อยไป แม้จะใช้ความพยายามสักเพียงใดก็ยังไม่อาจหาเมล็ดผักกาดตามที่ต้องการได้ เพราะทุกบ้านเรือนที่นางแวะไปถามหาเมล็ดผักกาดนั้น ไม่มีครอบครัวใดที่ไม่เคยมีคนตายมาก่อนเลย ทำให้นางเริ่มคิดได้ว่า มีคนเป็นจำนวนมากมายเหลือเกินที่เคยประสบทุกข์เช่นเดียวกับนาง แต่เขาก็ยังคงมีชีวิตอยู่กันมาได้ ไฉนตัวเองจะต้องมาเศร้าโศกร่ำร้องเรียกหาในสิ่งที่ไม่อาจเป็นไปได้เล่า

นางคิดได้ดังนั้นจึงทิ้งศพบุตรไว้ในป่า แล้วกลับไปเฝ้าพระบรมศาสดาอีกครั้งหนึ่ง

คราวนี้พระพุทธองค์ทรงเห็นว่านางกิสาโคตมี ได้เข้าใจสภาวธรรมได้ด้วยตัวเองบ้างแล้ว จึงได้ทรงเทศนาจนนางได้บรรลุธรรมในที่สุด

หลวงพ่อเล่าเรื่องราวของนางกิสาโคตมีแล้วสรุปให้ฟังต่อไปอีกว่า

"ความทุกข์ แปลว่า สภาวะอันทนได้ยาก แต่ไม่มีทุกข์ใดที่ยากเกินกว่าที่จะทนได้ และความทุกข์นั้นยิ่งกลัวมากเท่าใด ก็ยิ่งทุกข์มากเท่านั้น"

คำสอนของหลวงพ่อครั้งนี้ ได้ให้ข้อคิดต่อเอกมากทีเดียว จริงของหลวงพ่อ ความทุกข์เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่เราอาจชนะความ

ทุกข์ได้ด้วยความอดทน เพราะคนที่มีความอดทน มีกำลังใจเข้มแข็ม ไม่หวั่นต่อทุกข์ทั้งปวงเท่านั้น จึงจะสามารถมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้อย่างสง่าผ่าเผยและมีความสุข.

สุข...ต้องทนอด

บ่ายวันหนึ่ง เอกถูกเรียกตัวให้ขึ้นไปนวดหลวงพ่อบนกุฏิ เรื่องนี้บรรดาศิษย์วัดทั้งหลายต่างถือกันว่า ถ้าวันใดใครถูกเรียกให้ขึ้นไปทำหน้าที่นี้แล้วออกจะเป็นโชคร้ายสักหน่อย เพราะกว่าจะนวดเสร็จก็ต้องใช้เวลานานนับเป็นชั่วโมง ๆ ทีเดียว และมักจะกลับกลายเป็นว่า พอเสร็จจากนวดหลวงพ่อแล้ว หมอนวดจำเป็นนั้นต้องลงมาให้เพื่อนศิษย์วัดด้วยกันช่วยนวดให้บ้าง

เรื่องนี้ เอกกลับถือว่าเป็นเรื่องดี ไม่เคยรังเกียจรังงอนในหน้าที่นี้แต่อย่างใด เพราะเอกรู้ดีว่าเวลาที่มีคนคอยนวดพื้นให้นั้นเป็นเวลาที่หลวงพ่ออารมณ์ดีที่สุด และขณะที่กำลังนวดอยู่ หลวง

พ่อท่านมักจะมีเรื่องดี ๆ มาเล่าให้ฟังเสมอ เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาดกบ้าง หรือไม่ก็ยกคติธรรมต่าง ๆ ขึ้นมาสอนไปพลาง ๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ธรรมะจากหลวงพ่อนั้น ส่วนใหญ่ก็ได้มาจากตอนนวดท่านนั่นเอง

วันนี้ก็เช่นกัน พอเริ่มนวดไปไม่ทันไร หลวงพ่อก็ตั้งปัญหาให้ขบคิดขึ้นมาว่า

"เอก รู้ไหมว่าสิ่งใดที่เป็นยอดแห่งความปรารถนาของมนุษย์"

"ความสุขครับ หลวงพ่อ" เอกตอบอย่างไม่ลังเล

"เก่งมาก เอก แต่หลวงพ่ออยากจะบอกให้เอกรู้ว่า ในโลกนี้ไม่มีความสุขที่แท้จริงดอก มีแต่ความทุกข์ทั้งนั้น และสิ่งที่เข้าใจว่าเป็นความสุขนั้น ที่จริงเป็นเพราะมีทุกข์น้อยลงต่างหาก"

"ผมยังไม่ค่อยเข้าใจที่หลวงพ่อพูดครับ"

"ในทางพระพุทธศาสนาสอนว่า โลกนี้เต็มไปด้วยความทุกข์ คือ ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นดับไป นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรเกิด นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรดับ"

"ผมยิ่งงงใหญ่เลยครับ"

"ถ้าอย่างนั้นจะเปรียบกับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ให้ฟังคงจะเข้าใจง่ายขึ้นนะ คือทฤษฎีเรื่องความร้อนที่กล่าวไว้ว่า ในโลกนี้มีแต่ความร้อน ไม่มีความเย็น ที่เราเรียกความเย็นนั้น เนื่องจากความร้อนลดลงไปนั่นเอง ทำนองเดียวกับที่หลวงพ่อบอกว่าในโลกนี้ไม่มีความสุข มีแต่ความทุกข์น้อยลง"

"ถ้าอย่างนั้นก็หมายความว่า ในโลกนี้ไม่มีใครที่จะหนีความทุกข์ได้พ้น"

"ถูกแล้ว แต่หนทางดับทุกข์นั้นมีอยู่ และโชคดีที่พระพุทธเจ้าของเราได้ทรงค้นพบทางดับทุกข์นั้น การพบนั้นเรียกว่า ตรัสรู้ ดังนั้นคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาจึงมุ่งให้ทุกคนรู้จักแก้ปัญหาชีวิตและระงับทุกข์ได้ด้วยตนเอง และเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา อยู่ที่การดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง เรียกว่า นิพพาน"

"แล้วเรื่องที่คนเขาชอบกล่าวว่า คนที่เข้าวัดนั้นมักจะมีแต่พวกที่ผิดหวังหรือมีความทุกข์เท่านั้น ก็เป็นความจริงสิครับหลวงพ่อ"

"ไม่เห็นจะเป็นเรื่องเสียหายอะไรนี่ ดีเสียอีกที่รู้จักเข้าวัดศึกษาธรรมะเมื่อมีความทุกข์ เพราะจะได้แก้ปัญหาได้ถูกจุด คนที่มีทุกข์แต่ไม่ยอมเข้าวัดศึกษาธรรมะนี่สิน่าเป็นห่วง คนส่วนมากพอ

มีความทุกข์ ก็มักจะหาทางออกด้วยวิธีผิด ๆ เช่น หันไปเอาสุราเป็นที่พึ่งบ้าง หรือไม่ก็หลบเข้าโรงหนังโรงละคร พอให้ลืมความทุกข์ไปชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น ไม่รู้จักศึกษาหาเหตุหาทางแก้ทุกข์ให้ถูกวิธี"

"อะไรคือเหตุทำให้เกิดทุกข์ครับหลวงพ่อ"

"ความทะยานอยากคือเหตุแห่งทุกข์ ความทะยานอยากนี้มีอยู่ ๓ อย่าง คือ อยากได้ – อยากเป็น – อยากไม่เป็น และวิธีแก้ทุกข์ก็คือ การรู้จักระงับความอยากทั้ง ๓ อย่างไว้ได้"

จากนั้นหลวงพ่อยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า

"ความอยากของมนุษย์นั้นไม่มีที่สิ้นสุด ยิ่งอยากมาก ก็ยิ่งทุกข์มาก ฉะนั้น คนเราจึงต้องรู้จักเหตุรู้จักผล หัดฝึกตนให้ระงับความอยากเสียตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ผู้ใหญ่เขาจึงพยายามสอนให้เด็ก

มีความอดทน อดกลั้น ไม่ตีโพยตีพายเอาแต่ใจตน เพราะถ้าแม้เพียงความผิดหวัง หรือความทุกข์เล็ก ๆ น้อย ๆ ยังทนไม่ได้แล้ว ต่อไปก็ยากที่จะทนความสุขได้"

"อะไรกันครับหลวงพ่อ ทำไมเราจะต้องทนความสุขด้วย"

"คนเราถ้าหากได้ศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้ากันพอสมควรแล้ว ก็จะได้รู้ว่า แท้จริงความทุกข์หรือทุกขเวทนานั้น พออดทนได้ง่ายกว่าสุขเวทนาเสียอีก"

"อ้าว ! ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นล่ะครับหลวงพ่อ"

"เพราะสุขเวทนา เป็นเหตุให้คนเสียคนได้ง่ายกว่าทุกขเวทนามากนัก ดูตัวอย่างจากเด็กที่พ่อแม่เลี้ยงอย่างตามใจ อยากได้อะไร พ่อแม่ก็

สรรหามาให้ทุกอย่าง เด็กประเภทนี้แหละที่มีโอกาสเสียคนได้ง่าย"

หลวงพ่อได้อธิบายต่อไปอีกว่า

"พ่อแม่ที่ฉลาดจะไม่ยอมตามใจลูกทุกเรื่องไป ถ้าเห็นว่าสิ่งใดที่ลูกต้องการนั้นยังไม่ควรจะได้ ก็พยายามชี้แจงให้เด็กรู้จักเหตุผลควรไม่ควรอย่างไร เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักอดทน อดกลั้น มีกำลังใจที่เข้มแข็งพอที่จะเผชิญกับความทุกข์ความผิดหวังต่อไปเบื้องหน้าได้ ส่วนเด็กที่พ่อแม่ตามใจเสียจนเคยตัวนั้น พื้นฐานทางจิตใจไม่เข้มแข็ง เมื่อประสบความทุกข์ความผิดหวัง จึงมักจะตีโพยตีพายคร่ำครวญจนเกินเหตุ และเมื่อประสบกับสิ่งเย้ายวนใจ ก็ไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจ และมักจะปล่อยตัวจมอยู่กับความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นเหตุให้เสียผู้เสียคนได้ง่าย"

"แต่ผมก็ยังไม่เข้าใจ สุขเวทนานั้นจะเป็นเรื่องที่อดทนได้ยากกว่าทุกขเวทนาได้อย่างไร เพราะความสุขนั้นเป็นสิ่งที่ใคร ๆ ก็พอใจอยู่แล้ว ไม่น่าจะต้องใช้ความอดทนมากเหมือนความทุกข์"

เอกถามเพราะยังไม่คลายสงสัย

"ถ้ามองเผิน ๆ ก็น่าจะเป็นเช่นนั้น แต่ถ้าจะพิจารณากันให้ดีก็จะเห็นว่า การทนสุขนั้นต้องอาศัยกำลังใจที่เข้มแข็งกว่าการทนทุกข์มากมายนัก เพราะทุกขเวทนานั้นเป็นภาวะจำยอม เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น เช่น ความหนาวร้อน ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความเหน็ดเหนื่อยลำบากตรากตรำเป็นต้น ภาวะเหล่านี้แม้เราจะไม่พึงพอใจ แต่ก็เป็นเรื่องที่ต้องอดทน ส่วนสุขเวทนานั้นเป็นสิ่งเย้ายวนหน้าเพลิดเพลิน เช่น อยากได้เครื่อง

แต่งตัวสวย ๆ ราคาแพง อยากเที่ยวเตร่หาความสำราญ อยากจะนอนตื่นสายได้ตามสบาย อย่างนี้เป็นต้น ภาวะอันน่าพึงพอใจเหล่านี้ ถ้าปล่อยให้เป็นไปตามใจเป็นสุขเวทนาเรื่อยไป โดยไม่มีขอบเขต ไม่รู้จักอดใจยั้งใจ ให้พอเหมาะพอควรแล้ว ย่อมมีทางเสียคนได้ง่าย จำเป็นต้องอาศัยกำลังใจที่เข้มแข็ง มีความอดทน อดกลั้นสูงกว่าความอดทนประการแรก หรืออาจกล่าวได้ว่าต้องใช้น้ำอดน้ำทนที่เรียกว่า สุดทนยอดของความอดทน คือ – ความทนอด โดยห้ามใจยั้งใจอย่างหนัก เพื่อไม่ให้ภาวะอันน่าพึงพอใจซึ่งจะทำให้เสียคน ได้ง่ายเหล่านั้น ครอบงำได้โดยเด็ดขาดต่อไป

เส้นทางของมหาบุรุษ

คุณประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการอยู่วัดคือ อยู่ใกล้โรงเรียน ฉะนั้นเอกจึงไปถึงโรงเรียนแต่เช้า เพราะไม่ต้องเสียเวลาเดินทางเหมือนเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ พอวางกระเป๋านักเรียนไว้ประจำที่แล้ว สิ่งแรกที่เอกนึกถึงคือ "ห้องสมุด" เพราะเอกถือว่าห้องสมุดเป็นคลังแห่งความรู้อันยิ่งใหญ่ มีเรื่องที่น่าอ่านน่ารู้มากมายรออยู่ตลอดเวลา

หนังสือที่เอกชอบอ่านมากที่สุด คือ หนังสือประเภทชีวิต และผลงานของบุคคลสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าเป็นพุทธประวัติ ประวัตินักการเมือง นักประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ ซึ่งเอกคิดว่าชีวิตของ

บุคคนเหล่านี้ น่าศึกษาอย่างยิ่ง เพราะตัวเอกก็มีความใฝ่ฝันที่จะมีชื่อเสียงอย่างท่านเหล่านั้นบ้างเช่นกัน

ในชั่วโมงประวัติศาสตร์ อาจารย์ผู้หนึ่งกล่าวว่า

"นักเรียนทั้งหลาย ชีวิตของมหาบุรุษทุกท่านเป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาและถือเอาเป็นแบบอย่าง ความสำเร็จและชื่อเสียงที่ท่านเหล่านั้นได้รับย่อมมาจากความสามารถอย่างแท้จริง หาใช่เหตุบังเอิญไม่

"มหาบุรุษแต่ละท่านย่อมมีคุณสมบัติพิเศษแตกต่างกันไปตามแต่ละวงการที่ท่านสังกัด เช่น คุณสมบัติของนักการเมืองโดยทั่วไปย่อมแตกต่างจากคุณสมบัติของนักดนตรีหรือของนักประดิษฐ์เป็นต้น

"แต่มีคุณสมบัติสำคัญอย่างหนึ่งที่มหาบุรุษทุกท่านต่างต้องมีเหมือนกัน เพราะถ้าขาดคุณสมบัติข้อนี้แล้ว ท่านเหล่านั้นจะไม่มีโอกาสเป็นมหาบุรุษได้เลยคุณสมบัติข้อนั้นคือความอดทน"

เมื่อเห็นว่านักเรียนทุกคนพากันฟังอย่างตั้งใจ อาจารย์จึงได้ขยายความให้ฟังต่อไปอีกว่า

"ชื่อเสียงของมหาบุรุษนั้นย่อมได้มาจากการสร้างผลงานและความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ ที่อำนวยประโยชน์มหาศาลแก่มวลมนุษย์ เป็นความสำเร็จที่คนโดยทั่วไปกระทำได้ยาก ต้องใช้ความอดทนอดกลั้นสูง เช่น พระพุทธเจ้าของเราก่อนที่จะตรัสรู้ได้นั้น พระองค์ต้องยอมสละความสุขความสบายจากที่เคยมีข้าราชการบริพารรับใช้ใกล้ชิดมาเป็นนักบวชผู้ไม่มีอะไรติดตัว และต้องทน

บำเพ็ญเพียรอยู่นานถึง ๖ ปี กว่าจะได้ตรัสรู้เป็นศาสดาเอกของโลก

คนที่เป็นนักประดิษฐ์นั้นกว่าที่จะคิดค้นสร้างผลงานแต่ละชิ้นออกมาได้ ก็ย่อมต้องผ่านการทดลองค้นคว้ามาอย่างหนัก ผ่านความล้มเหลวมานับครั้งไม่ถ้วน แต่ยังสู้อดทนไม่ท้อถอย

คนที่เป็นนักการเมือง เป็นนักปกครอง จะต้องอดทนต่อการให้ร้ายป้ายสี อดทนต่อการก้าวร้าวล่วงเกินของบุคคลทุกระดับ และที่สำคัญคือต้องอดทนต่ออำนาจที่ตนมีอยู่ ไม่หลงตน ใช้อำนาจไปในทางมิชอบ"

อาจารย์เว้นระยะนิดหนึ่งก่อนที่จะกล่าวเพิ่มเติมต่อไปอีกว่า

"ถึงอย่างไรก็ตาม หาได้หมายความว่า คนธรรมดาสามัญอย่างเราจะเป็นมหาบุรุษบ้างไม่ได้

มหาบุรุษทุกคนล้วนเป็นมนุษย์เดินดินเช่นเดียวกับเรา ฉะนั้น สิ่งใดที่ท่านทำได้ก็ย่อมมิใช่สิ่งเหลือวิสัยสำหรับเราจนเกินไปนัก เพียงแต่เรารู้จักสร้างคุณสมบัติประจำตัวให้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับมหาบุรุษเหล่านั้น

"พระพุทธเจ้าของเราได้พิสูจน์ให้โลกรู้ว่าการตรัสรู้ของพระองค์นั้นมิใช่สิ่งเหลือวิสัยสำหรับมนุษย์ ฉะนั้น พระองค์จึงทรงสั่งสอนพระสาวกให้สามารถรู้แจ้งธรรมเป็นพระอรหันต์ได้ เช่นเดียวกับพระองค์

"นักประดิษฐ์คิดค้นก็ดี นักการเมืองผู้นำของประเทศต่าง ๆ ก็ดี ย่อมเป็นไปตามกาลดังนี้ ทุกวงการจึงจำเป็นต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมาแทนที่คนรุ่นเก่าเสมอ ฉะนั้น ครูจึงหวังว่าอาจมีนักเรียนของเราบางคน หรือหลายคนก็ยิ่งดี

จะมีโอกาสได้เป็นผู้นำของบ้านเมือง หรือมีชื่อเสียงจนเป็นที่นับถือกันทั่วไป"

"ครูขอย้ำอีกครั้งว่า การตั้งความปรารถนาที่จะให้ตัวก้าวไปสู่ฐานะอันสูงนั้น ต้องอยู่ในลักษณะที่เป็นความ **ฝันใฝ่** มิใช่ **ฝันเฟื่อง** คือมีความทะเยอทะยานใฝ่ดี และเห็นว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ สามารถกระทำได้ด้วยสติปัญญาหรือกำลังของตนเอง ไม่ใช่เอาแต่สร้างวิมานในอากาศ มุ่งหวังในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ หวังแต่เพียงว่าคนอื่นจะช่วยส่งเสริมตนอย่างนี้เรียกว่า **ฝันเฟื่อง**"

อาจารย์ได้กล่าวสรุปตอนสุดท้ายว่า

"เมื่อมีความฝันใฝ่ตั้งใจแน่วแน่แล้ว ต้องมีความอดทนประกอบด้วย จึงจะสามารถพาตัวเองไปสู่จุดหมายปลายทางได้ เพราะความอดทนนั้น

เป็นพื้นฐานของความสำเร็จทุกประการ”

จากนั้นอาจารย์ก็ได้เขียนข้อความบนกระดาน ดำให้นักเรียนทุกคนบันทึกไว้อาจารย์บอกว่า นี่คือมงคลจากความอดทน ซึ่งมีข้อความดังนี้

“ความอดทนเป็นพื้นฐานของคน คือศีล และสมาธิ แม้กุศลทั้งปวงก็เจริญก้าวหน้าเพราะความอดทน และเป็นเครื่องประดับของนักปราชญ์ เป็นเดชของผู้พากเพียร เป็นกำลังของผู้บำเพ็ญพรต และตัดรากฐานของบาปได้ทั้งหมด ย่อมให้ความสงบสุขแก่ผู้ปฏิบัติได้ทุกฤดูกาล”

ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

วันเวลาได้ผ่านไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งตัวของเอกด้วย จากที่เคยเป็น "เด็กชาย" จนกลายมาเป็น "นาย" ได้กว่า ๒ ปีแล้ว บัดนี้ร่างกายของเอกเติบโตขึ้นตามวัย จนแม่ออกปากทักว่า ดูแปลกตาแทบทุกครั้งที่กลับไปเยี่ยมบ้านตอนปิดภาคเรียน

เวลานี้นับว่าชีวิตของเอก ได้ดำเนินมาถึงช่วงสำคัญอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ ของการที่จะพ้นสภาพจากเด็กขึ้นเป็นผู้ใหญ่ หรือที่เรียกว่า "วัยรุ่น" อันเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายทั้งทางร่างกายและจิตใจ

โดยทั่วไปแล้ว เด็กในวัยนี้ มักจะพยายามเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่ และพยายามที่

จะแสดงออกให้คนอื่นเห็นว่า ตนเป็นผู้ใหญ่แล้ว เด็กผู้ชายก็เริ่มนุ่งกางเกงขายาว และเด็กผู้หญิงก็เริ่มพิถีพิถันในการแต่งตัว รักสวยรักงามมากขึ้น บางคนก็เลยเถิดหลงผิดไปรับเอาสิ่งที่ไม่สมควรมาเป็นแบบอย่าง เช่น หัดสูบบุหรี่ ดื่มสุรา หรือออกเที่ยวเตร่ตามสถานเริงรมย์ บางทีก็รวมกลุ่มเที่ยวเกะกะระราน ก่อความวุ่นวายให้กับชาวบ้าน "วัยรุ่น" พวกนี้จึงกลายเป็น "วัยวุ่น" ที่มีปัญหาสังคมอยู่ทุกวันนี้

หลวงพ่อท่านเคยปรารภกับเอกว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่น่าห่วงใย ใครจะดีจะเลว ก็จะเริ่มส่อแววให้เห็นกันตอนนี้ มีข้อสังเกตว่า ถ้าคนใดมีพื้นฐานทางจิตใจดีอยู่แล้ว ก็จะสามารถผ่านชีวิตในช่วงนี้ไปได้อย่างปลอดภัย ส่วนคนที่กำลังใจ

ไม่เข้มแข็งพอ ก็มักจะปล่อยตัวปล่อยใจไปตามกระแสของโลก พากันหลงระเริงเพลิดเพลินกับสิ่งล่อใจจนเสียอนาคตไป

เอกได้ยินหลวงพ่อท่านย้ำอยู่เสมอว่า คนเราเกิดมาทั้งทีต้องรู้จักหาความดีใส่ตัว เพราะคนที่เกิดมาเพื่อมีชีวิตอยู่รอดไปวันหนึ่ง ๆ โดยไม่ขวนขวายหาความก้าวหน้าให้กับตัวเองนั้นเท่ากับเป็นโมฆบุรุษ เสียชาติเกิดเปล่า ๆ

ท่านสอนให้ถือเอาปลาเป็นเยี่ยงอย่างว่า ปลาที่มีชีวิตนั้น จะพากันว่ายทวนกระแสน้ำเสมอ ส่วนปลาที่ลอยไปตามน้ำ คือปลาที่ตายแล้ว

พฤติกรรมที่พยายามทวนกระแส ไม่ยอมสยบอยู่ใต้อำนาจของธรรมดาฝ่ายต่ำหรือความชั่ว เป็นการแสดงออกถึงความเข้มแข็งและก้าวหน้า

ของมนุษย์ ดังจะเห็นว่าวิวัฒนาการและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น คือผลจากความพยายามของมนุษย์ที่จะเอาชนะธรรมชาติ

มีคนจำนวนไม่น้อย ที่ยังเชื่อว่าชีวิตของมนุษย์ทุกคน ได้ถูกกำหนดให้ดำเนินไปตาม "พรหมลิขิต" โดยไม่อาจแก้ไขอย่างไรได้อีก และเข้าใจว่าความสำเร็จก็ดี ความล้มเหลวก็ดี ขึ้นอยู่กับโชคชะตาที่กำหนดไว้แล้ว ดังนั้นคนพวกนี้จึงไม่ค่อยจะยอมคิดช่วยเหลือตัวเองเท่าใดนัก และมักจะปล่อยให้ชีวิตเป็นไปตามดวง คือประเภทยอมตามกระแส

ในเรื่องนี้หลวงพ่อท่านได้ชี้แจงว่า ทัศนะทางพระพุทธศาสนา ถือว่าชีวิตของมนุษย์ย่อมเป็นไปตาม "กรรมลิขิต" คือสอนว่า มนุษย์นั่นแหละที่เป็นผู้ลิขิตชีวิตของตนเอง ใครทำกรรม

ใดไว้ ก็จะได้รับผลของกรรมนั้น คือ "ทำดี ได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"

ฉะนั้นในทัศนะนี้ ทางพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องของการที่จะต้องพิจารณาในข้อเท็จจริงในหลักของกรรมลิขิตให้เห็นตามเป็นจริง คือเห็นว่ามนุษย์ไม่ควรงอมืองอเท้ารอคอยสุดแต่โชคชะตาจะบันดาลความสำเร็จให้ เพราะโชคชะตาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้อาศัยความมานะอดทนใช้ความรู้ความสามารถช่วยเหลือตัวเองเท่านั้น

ตามธรรมดาเมื่อหลวงพ่อกลับจากบิณฑบาต และปรากฏว่า มีผู้ถวายดอกไม้ธูปเทียนมาด้วย หลวงพ่อท่านมักจะใช้ให้เอกนำดอกไม้ธูปเทียนนั้นไปบูชาองค์พระประธานในโบสถ์ มีอยู่วันหนึ่ง เอกต้องพบกับความประหลาดใจ ที่เห็นเพื่อนนักเรียนคนหนึ่ง ได้นำดอกไม้ธูปเทียนมา

บูชาพระประธานด้วย ที่ประหลาดใจก็เพราะว่าโดยปกติแล้วเพื่อนคนนี้ไม่เคยมีท่าทีจะสนใจที่จะเข้าวัดเข้าวามาก่อน ครั้นสอบถามจึงได้ความว่า เวลานั้นใกล้สอบไล่ เพื่อนรู้ตัวว่าดูหนังสือไม่ทันและเกรงว่าจะสอบตก จึงได้มาอธิษฐานขอให้หลวงพ่อในโบสถ์ช่วยในยามคับขันจวนตัวเช่นนี้

เมื่อเอากลับมาที่กุฏิจึงได้นำเรื่องนี้ไปถามหลวงพ่อว่า "เรื่องแบบนี้หลวงพ่อในโบสถ์ท่านจะช่วยได้จริงหรือครับหลวงพ่อ" หลวงพ่อท่านหัวเราะและตอบว่า "เรื่องจะสอบได้หรือไม่ได้นั้นเป็นเรื่องของแต่ละคน หลวงพ่อในโบสถ์ไม่เกี่ยวด้วยดอก ถ้าขี้เกียจดูหนังสือ แล้วจะมาขอให้พระท่านช่วย เห็นจะไม่สำเร็จ พระพุทธเจ้า

ได้ตรัสว่า "ตนย่อมเป็นที่พึ่งแห่งตน" พระองค์เป็นเพียงผู้ชี้ทางให้เท่านั้น ในกรณีนี้ ถ้าใครได้ช่วยเหลือตัวเอง โดยท่องตำรับตำรามาก่อนแล้วและมาไหว้พระเพื่อสร้างกำลังใจให้ตัวเองก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องเสียหายอะไร แม้จะยังไม่ถูกต้องนักก็ตาม"

หลวงพ่อท่านชี้แจงต่อไปอีกว่า "เพราะที่ถูกต้องแล้วถือว่า พระพุทธรูปคือสิ่งที่ชาวพุทธสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้น้อมระลึกถึงพระพุทธคุณทั้ง ๓ ประการ คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ

เอกเพิ่งเข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการสร้างพระพุทธรูปจากหลวงพ่อในครั้งนี้เอง

อย่างไรก็ตาม ในเวลาที่ได้เข้าไปกราบพระ

ประธานในโบสถ์คราวใด เอกจะนั่งจ้องมองท่านนาน ๆ โดยเฉพาะองค์พระประธานดูสง่างามยิ่งนัก สมกับที่เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืององค์หนึ่งทีเดียว เอกคิดว่าการที่จะสร้างพุทธรูปได้งดงามถึงเพียงนี้ ต้องอาศัยทั้งฝีมือและศรัทธาอย่างแรงกล้าทีเดียว โดยเฉพาะศิลปกรรมชั้นสำคัญ ๆ ของชาติที่ปรากฏให้เห็นนั้นส่วนใหญ่เกิดจากแรงศรัทธาต่อพระศาสนาทั้งสิ้น สมบัติเหล่านี้จึงเป็นสิ่งล้ำค่า เป็นที่เชิดหน้าชูตาแก่บ้านเมืองอย่างยิ่ง

การมีชีวิตอยู่ภายใต้ร่มเงาพระพุทธศาสนาประกอบกับการอบรมสั่งสอนของหลวงพ่อ เป็นมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เอกเป็นเด็กที่มีความประพฤติดี จนเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และครูอาจารย์ทั่วไป

ดังนั้น เมื่อถึงคราวที่มีการคัดเลือกนกเรียนที่มีความประพฤติดีประจำปี เอกจึงได้รับการเสนอชื่อจากคณะอาจารย์ให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปรับโล่รางวัลจากพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยร่วมกับนักเรียนและนักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ทั่วประเทศ

พิธีมอบรางวัลแก่ผู้มีความประพฤติดี ครั้งนั้นได้จัดให้มีขึ้น ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันวิสาขบูชา โดยมีองคมนตรีคนหนึ่งมาเป็นประธานในการมอบรางวัล

โล่รางวัลที่เอกได้รับนั้น เป็นเพียงแผ่นเงินเล็ก ๆ ชิ้นหนึ่ง ซึ่งถ้าคิดเป็นมูลค่า ก็คงจะมีราคาไม่มากนัก แต่เอกถือว่า สิ่งนี้มีค่ามากมายนักสำหรับตน เพราะอย่างน้อยก็พอจะเป็นเครื่อง

ยืนยัน ให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้นว่า ผลแห่งการทำความดีนั้นมีอยู่

เอกประคองโล่รางวัลไว้แนบอกด้วยความภูมิใจ เพราะบนโล่นั้นมีชื่อของเอกจารึกอยู่เพื่อเป็นเกียรติประวัติแห่งความดี และเหนือชื่อของเอกขึ้นไปยังมีพุทธภาษิตกำกับไว้ด้วยว่า "ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารึ" ซึ่งแปลว่า **ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม**

เบื้องหลังความสำเร็จ

เมื่อเอกจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อันเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนแล้ว เอกก็สามารถผ่านการสอบเข้าโรงเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้ ซึ่งในขณะที่เรียนในมหาวิทยาลัยนั้น เอกได้ย้ายออกจากวัดไปอยู่ประจำที่หอพักของมหาวิทยาลัย

ในเวลานั้น ฐานะทางบ้านของเอกค่อยดีขึ้น อีกทั้งพี่สาวคนหนึ่งได้เรียนจบมหาวิทยาลัยไปแล้ว จึงกลายมาเป็นกำลังสนับสนุนในการเล่าเรียนของน้อง ๆ อีกทางหนึ่ง

ชีวิตในมหาวิทยาลัยนั้น ผิดแผกแตกต่างจากสมัยที่ยังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมมากมายนัก เพราะเป็นชีวิตที่ค่อนข้างจะมีอิสรเสรี ไม่มีกฎ

ระเบียบข้อบังคับเคร่งครัด เหมือนดังที่เคยอยู่ในโรงเรียน

เพราะการศึกษาระดับนี้ ถือว่านักศึกษาทุกคนต่างก็อยู่ในวัยสมควรที่จะรับผิดชอบตัวเองได้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องยืนเข้าแถวให้ครูอาจารย์คอยตรวจดูความเรียบร้อยของแต่ละคน เหมือนสมัยเด็กๆ อันที่จริงถ้าจะว่าไปแล้ว กฎระเบียบที่เคร่งครัดตอนที่อยู่โรงเรียนนั้น มีส่วนสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมสร้างนิสัยให้นักเรียนทุกคนมีความเป็นระเบียบติดตัวไปในภาคหน้า

การเรียนในมหาวิทยาลัยนั้น เป็นการเรียนให้มีความรู้ในแต่ละสาขา เพื่อที่จะได้จบออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและรับใช้สังคมต่อไป โดยมหาวิทยาลัยจะออกปริญญาบัตรรับรองให้ว่าเป็นผู้มีความรู้ในแต่ละสาขาวิชานั้นๆ

จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยจะรับรองเพียงเฉพาะในด้านความรู้ของผู้ที่ผ่านการศึกษามาเท่านั้น แต่ไม่มีมหาวิทยาลัยใดในโลกกล้าพอที่จะรับรองความประพฤติของบัณฑิตของตนด้วย เพราะความประพฤติของแต่ละคนนั้น เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยคุณธรรมทางด้านศาสนาช่วยขัดเกลาอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี มีศีลธรรม

ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่นั้น เอกได้อาศัยความมุมานะ อดทน อันมีมาแต่เดิมฝ่าความยากลำบากมาเป็นลำดับ จนกระทั่งปีสุดท้าย ซึ่งกล่าวได้ว่า เวลา ๔ ปี ในมหาวิทยาลัยนั้นได้ช่วยเสริมสร้างให้เอกมีทั้งความรู้ ความคิด และกำลังใจเข้มแข็งขึ้น

ความสำเร็จกำลังรออยู่เบื้องหน้า ปริญญาบัตรรออยู่แค่เอื้อม ในที่สุด เอกก็ได้พิสูจน์ด้วย

ตนเองแล้วว่า อานุภาพของแก้วสารพัดนึกนั้นมีเพียงไร และเอกจะพยายามรักษาแก้วดวงนี้ไว้เพื่อนำทางไปสู่ความสำเร็จขั้นต่อไปในเบื้องหน้า

วันที่เอกได้เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น นับว่าเป็นวันที่นำความปลาบปลื้มปีติมาสู่เอกและญาติมิตร โดยเฉพาะแม่นั้นดีใจจนน้ำตาไหล พี่น้องเอก ซึ่งบัดนี้มีทั้งที่จบและกำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยอยู่ต่างก็พลอยพากันชื่นชมยินดีไปด้วย

มีเพื่อน ๆ และนักศึกษารุ่นน้องหลายคนนำช่อดอกไม้มามอบให้เพื่อร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จ

แต่ในใจของเอกเวลานั้น อยากจะร้องประกาศให้ทุกคนได้รับรู้เอาไว้ว่า คนที่ประสบความ

สำเร็จมากที่สุดในครั้งนั้นนั้นหาใช่เอกไม่ แต่ควรจะเป็นแม่มากกว่า เพราะการที่เอกอาศัยความมานะอดทนฝ่าฟันความยากลำบาก เพื่อสร้างความสำเร็จมาสู่ตนเองนั้น ยังไม่สู้กระไรนัก ถ้าจะเทียบกับแม่ผู้เสียสละทั้งหยาดเหงื่อแรงกายและแรงใจ ต่อสู้ความยากลำบากนานัปการ เพื่อสร้างความสำเร็จให้แก่ลูก ๆ ได้ตั้งหลายคน

ความอดทนของแม่ จึงเหนือกว่าความอดทนของเอกมากมายหลายเท่านัก นี่แหละคือความจริงที่เอกอยากจะประกาศให้ทุกคนรู้ว่า แม่คือผู้ที่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด โทร. ๕๘๓๘๔๐๒
ร.ต. ประวิร์ หาญณรงค์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๘